

KLP

Årsrapport 2017

KLP SKADEFORSIKRING AS

KLP Skadeforsikring AS **er et heleid datterselskap** **av Kommunal Lands-** **pensjonskasse (KLP).**

KLP Skadeforsikring AS tilbyr skadeforsikringstjenester til kommunal sektor. Selskapet tilbyr også forsikringsløsninger i personmarkedet med spesielle fordeler for medlemmer i KLP.

Selskapet har siden starten i 1993 bygget opp en solid forsikringsportefølje og er en betydelig aktør innenfor disse segmenter til kommunesektoren.

Innhold

KLP SKADEFORSIKRING AS

FORORD	4
EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE	5
ÅRSBERETNING 2017	7
RESULTATREGNSKAP	17
BALANSE	18
EGENKAPITALOPPSTILLING	21
KONTANTSTRØMOPPSTILLING	22

NOTER TIL REGNSKAPET

Note 1 Generell informasjon	23
Note 2 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene	23
Note 3 Viktige regnskapsestimer og vurderinger	29
Note 4 Premier, erstatninger og avsetninger	31
Note 5 Virkelig verdi hierarki	33
Note 6 Netto inntekter fra investeringer	35
Note 7 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser	37
Note 8 Risikostyring	38
Note 9 Kredittrisiko	40
Note 10 Renterisiko	42
Note 11 Valutarisiko	43
Note 12 Andeler verdipapirfond og ansvarlige selskaper	44
Note 13 Aksjekapital	45
Note 14 Kapitalkrav	46
Note 15 Immaterielle eiendeler	47
Note 16 Ytelser til ledende ansatte/styrende organer	48
Note 17 Revisjonshonorar	49
Note 18 Antall ansatte	49
Note 19 Salgskostnader	49
Note 20 Driftskostnader	49
Note 21 Pensjonsforpliktelser egne ansatte	50
Note 22 Skatt	54
Note 23 Transaksjoner med nærstående parter	55
Note 24 Erstatninger for egen regning	56

REVISORS BERETNING	57
--------------------	----

FORORD

Antall branner i kommunale utleieboliger øker

I 2017 omkom fem personer i brann i kommunale utleieboliger. Vi frykter at antall dødsbranner i kommunale utleieboliger vil øke dramatisk hvis ikke flere kommuner tar tak i denne problemstillingen.

KLP Skadeforsikring AS har over tid arbeidet systematisk for å redusere risikoen for brann i kommunale utleieboliger. Vi har utarbeidet faghefter som et hjelpemiddel for den enkelte kommune i dette arbeidet, og invitert alle landets kommuner til fagdager.

I 2017 har vi hatt 1.600 deltakere på fagdager om skadeforebyggende aktiviteter, der vi har lagt stor vekt på brannrisiko. Fagdagene har vært arrangert i samarbeid med Norsk Kommunalteknisk Forening (NKF) og Norges Brannbefalslag (NBLF). Skadestatistikken viser en økning både i erstatningsutbetalinger og i antall branner.

Kartlegger kommunalt samarbeid

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har gjennomført en under-

søkelse som kartlegger og vurderer samarbeids- og samhandlingsmuligheter mellom ulike kommunale tjenesteytere. Rapporten er en oppfølging av NOU 2012:4, Trygg hjemme.

Kartleggingen viser at mange kommuner gjør en stor innsats for å ivareta brannsikkerheten hos risikoutsatte grupper. Mye av innsatsen utføres også som tverrsektorielt samarbeid. Likevel er det forholdsvis mange kommuner hvor det ikke er etablert samarbeid om de risikoutsatte gruppene. Der det er etablert samarbeid, er samarbeidet i mange tilfeller tilfeldig og usystematisk. Kartleggingen peker også på enkelte hindringer som kan forklare hvorfor det ikke er etablert samarbeid og hvorfor samarbeidet er lite utviklet.

TILTAK FOR ØKT SIKKERHET

Boforholdene er i mange tilfeller ikke tilpasset brukernes livssituasjon. Det er behov for en organisering av arbeidet som bidrar til tettere koordinering mellom relevante kommunale tjenester. Det bør etableres samarbeids- og arbeidsrutiner og en bør vurdere teknologi som kan understøtte og legge til rette for samarbeid.

Kommunene må ta ansvaret for å øke sikkerheten og å redusere risikoen for dødsbranner spesielt. Mange kommuner jobber bra med dette, men vi har fortsatt en vei å gå. Vi må vurdere tiltak som kan øke oppmerksomheten rundt problemstillingen slik at vi i fremtiden reduserer brannrisikoen i kommunale utleieboliger.

TORE TENOLD
Administrerende direktør

KLP SKADEFORSIKRING AS

Eierstyring og selskapsledelse

KLP Skadeforsikring AS er et heleid datterselskap av Kommunal Landspensjonskasse (KLP). KLP Skadeforsikring AS tilbyr skadeforsikringstjenester til kommunal sektor. Selskapet tilbyr også forsikringsløsninger i personmarkedet med spesielle fordeler for medlemmer i KLP.

SKADESELKAPETS STYRENDE ORGANER

Styret i KLP

8 medlemmer
Generalforsamlingen i
KLP Skadeforsikring AS

Styret i KLP Skadeforsikring AS

7 medlemmer + 1 vara

Administrerende direktør

Tore Tenold

Selskapet har siden starten i 1993 bygget opp en solid forsikringsportefølje og er en betydelig aktør innenfor disse segmenter til kommunesektoren.

KLP Skadeforsikring AS jobber ut fra eksplisitte lønnsomhetskrav, og skal levere risikoprodukter og yte en service som gir selskapet en ledende posisjon i sitt marked.

GENERALFORSAMLING

Styret i Kommunal Landspensjonskasse utgjør generalforsamlingen i KLP Skadeforsikring AS.

Generalforsamlingen er selskapets øverste myndighet og godkjenner årsregnskap, årsberetning og anvendelse av overskudd, eller dekning av underskudd, samt andre saker som etter lov eller vedtekter hører inn under dennes myndighet.

STYRET

Styret skal føre tilsyn med selskapets daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig. Styret i KLP Skadeforsikring AS har syv medlemmer og ett varamedlem. Tre medlemmer velges blant ansatte i eierselskapet. I tillegg velges to styremedlemmer med varamedlem av de ansatte i skadeselskapet. To styremedlemmer velges blant personer som er ansatt hos sentrale kunder av KLP. Konsernsjef i KLP oppnevnes normalt som styrets leder.

Styret består av Sverre Thornes (leder), Marianne Sevaldsen, Lene Elisabeth Bjerkan, Jan Hugo Sørensen, Camilla Dunsæd, Steinar Haukeland (valgt av de ansatte) og Mona Wittenberg (valgt av de ansatte). Varamedlem er Camilla Gravem (valgt av de ansatte).

ANDRE STYRINGS- OG KONTROLL-ORGANER

Alle forsikringsselskaper er underlagt kontroll fra Finanstilsynet som kontrollerer at selskapet driver på en betryggende måte, og i samsvar med lovgiving og forskrifter og rundskriv gitt av Finanstilsynet selv.

Selskapet har samme ekstern revisor som eierselskapet. Det er for tiden revisjonsselskapet Pricewaterhouse Coopers AS som reviderer selskapets regnskap.

Konsernet har en sentral stab med interne revisorer som også på et operasjonelt nivå gjennomgår selskapets virksomhet. Internrevisjonen opererer etter instruks fastsatt av styret og rapporterer til styret minimum en gang per år i tillegg til en årlig bekreftelse av internkontrollprosessen i selskapet. Konsernets Finansseksjon innehar også enkelte kontrollfunksjoner i forhold til selskapet.

Konsernets Risikostyringsenhet ivaretar rollene som uavhengig risikostyrings- og aktuarfunksjon. Selskapet har etablert en selskapsintern Compliancefunksjon.

Funksjonene rapporterer direkte til administrerende direktør og styret. Det er i selskapet etablert en Risikostyringskomité bestående av selskapets ledergruppe samt to ledende fagpersoner innen risikostyring og reassuranse. Risikostyrings- og Compliance-funksjonene har møterett i komiteén. Komiteens mandat er å

drøfte selskapets risikobærende evne og vilje, sentrale risikoer i selskapet og forberede fremlegg for selskapets styre innen risikorelaterte tema.

Selskapet benytter balansert målstyring som en viktig del av den strategiske styringen.

SKADESELKAPETS ORGANISASJON

Ledelsen i KLP Skadeforsikring AS består av administrerende direktør og fem seksjonsledere med ansvar for henholdsvis salg til privatkunder, salg til arbeidsgiversektoren, skadeoppgjør, produkt og stabsfunksjoner.

Ledergruppen i KLP Skadeforsikring AS. Fra venstre: Tore Tenold, Odd-Arne Hoel, Paul Jacobsen, Elin Evjen, Robin Østby, Espen Frank Olsen, Øivind Gulbrandsen.

ÅRSBERETNING 2017

Mange anbud i det offentlige markedet, og økt medlemsandel i personmarkedet

KLP Skadeforsikring AS har god soliditet, stabil inntjening og høy kundetilfredshet. Selskapet er en leverandør av forsikringsløsninger til det offentlige markedet, bedrifter med offentlig tilknytning og andre utvalgte grupper, samt medlemmer i konsernets pensjonsordninger.

KLP Skadeforsikring AS hadde i 2017 en samlet vekst i opptjent premie på 11,3 prosent. Alle produktområdene og kundesegmentene økte i løpet av året. Veksten innen offentlig marked og bedriftsmarkedet var 5 prosent. Samlet premie for disse kundesegmentene var ved utgangen av året 860 millioner kroner, en økning på 41 millioner kroner.

Størst vekst hadde personmarkedet med hele 24,6 prosent, tilsvarende 96 millioner kroner. Alle markedsaktivitetene er rettet mot medlemmer i konsernets pensjonsordninger. Det har ført til at andelen medlemmer i kundemassen har økt til 86,4 prosent.

Selskapets porteføljer har hatt en betydelig bestandsvekst de siste årene (i millioner kroner). Se tabell under.

FORSIKRINGSÅRET 2017

2017 ble for mange kunder preget av skader knyttet til flom og kraftig vind. Over halvparten av naturskaderrelaterte skader var knyttet til flom.

Det offentlige markedet

Anbudsaktiviteten har vært høyere i løpet av 2017 enn på mange år. Som en betydelig leverandør i dette markedet er det naturlig at selskapet blir konkurranseutsatt, og at det er noe reduksjon i bestanden inn i 2018. Det er stor konkurranse i markedet, og flere ønsker å være leverandør på forsikring til det offentlige markedet.

Det har vært et godt samarbeid med kundene og meglere gjennom hele året. Selskapet har mange aktiviteter hos kundene, og hovedfokuset er på forebyggende sikkerhetsarbeid. KTI-under-

søkelser viser at kundene er godt fornøyd med fagdager og kurs. KLP får også høy skår på personlig betjening.

Konsernets kundeportal, Kundeside, har en økning i bruk på over 25 prosent i forhold til året før. Selskapet utvikler ny funksjonalitet i tråd med kundekravene, og gir god verdi for kundene våre.

Bedriftsmarkedet

Selskapet har en forsiktig vekst og utvikler seg positivt. Det er lav avgang og høy kundetilfredshet. KLP Skadeforsikring AS' måling i desember viser at bedriftskundene er spesielt godt fornøyd med reaksjonsdyktighet og personlig behandling. Det er en økning både i bruk av Kundeside og i antall telefonmøter med kundene.

HOVEDTALL 2017

	31.12. 2017	31.12. 2016
Skadeprosent for egen regning	84,2	75,9
Kostnadsprosent for egen regning	21,8	22,8
Totalkostnadsprosent for egen regning	106,0	98,7
Finansavkastning	5,6	6,1
Solvenskapaldekning	233	261

UTVIKLINGEN I BESTANDSPREMIE

MILLIONER KRONER PER 31.12	Offentlig	Bedrift	Person-marked	Totalt
2012	386	198	162	746
2013	387	225	227	839
2014	411	218	296	925
2015	504	258	354	1 117
2016	544	288	435	1 267
2017	555	312	525	1 392

Bedriftsmarkedet mener at KLP Skadeforsikring AS er klart best på kundetilfredshet

Selskapet har en samlokalisering med Bedriftspensjon og øvrige operative aktiviteter er samordnet i en arbeidsgruppe på tvers.

Personmarkedet

I motsetning til tidligere år, hvor salget har vært best om høsten, var salget i 2017 høyest i første halvår og særlig i første kvartal.

Satsingen på salg gjennom selskapets agent har gitt resultater. Dette salget økte med 30 prosent fra 2016 til 2017, og stod i fjor for 52 prosent av salgsresultatet.

Digitalisering

Bruken av konsernets nettsider øker, og kundene gir gode tilbakemeldinger. Internett er i økende grad den prefererte kommunikasjonskanalen. Det er derfor et mål å gi kunden mulighet til å betjene seg selv digitalt gjennom hele kundeforholdet. Det ble i 2017 registrert om lag 30.000 oppslag og endringer via selskapets nettsider.

Våren 2017 introduserte selskapet individuelle personprodukter, med en ny kjøpsløsning. Tilbakemeldingen på denne er god og prinsippene vil bli lagt til grunn ved videre utvikling av andre kjøpsløsninger.

Kundetilfredshet

For syvende år på rad vant KLP Skadeforsikring AS kundeundersøkelsen rettet mot bedriftskundene, som utføres av EPSI (European Performance Satisfaction Index). Bedriftsmarkedet svarer at det er KLP Skadeforsikring AS som er klart best på kundetilfredshet. Det er innen skadesaksbehandlingen selskapet utpeker seg som spesielt gode, og KLP er det eneste selskapet med kunder som er fornøyd med klagebehandlingen. Kunde-lojaliteten er også økende.

I 2017 mottok selskapets skadeopp-gjørenhet Norske forsikringsmeglere forenings pris for "Mest korrekt skadeoppgjør". Dette er andre år på rad selskapet har fått denne utmerkelsen, som omfatter både de offentlige og bedriftsmarkedskundene. Både denne

prisen og resultatene fra EPSI bekrefter at selskapet har høy leveranse kvalitet på det området som betyr mest for forsikringskundene.

Også i selskapets egen kundetilfredshetsundersøkelse høsten 2017 fikk selskapet en svært god skår fra kundene.

SKADEÅRET 2017

Vestlandet ble i juli 2017 rammet av uvær og store nedbørmengder. Det gikk særlig hardt ut over Utvik i Sogn og Fjordane hvor også selskapet fikk innrapportert én større skade. I høst rammet flom og skred Sørlandet hardt. Som følge av to kraftige regnværperioder fikk en rekke private boliger og næringsbygg store skader etter at flere elver flommet over og vannet trengte inn i mange bygninger.

Erstatningene etter disse hendelsene er samlet anslått til rundt 500 millioner kroner. Selskapets andel av disse skadene er anslått til om lag 25 millioner kroner.

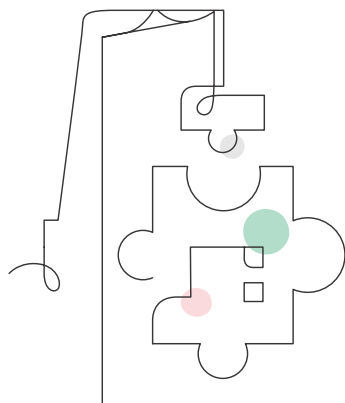
Stormen «Ylva» traff den nordligste delen av landet, og særlig Nordland. En rekke tak, samt mindre bygninger som naust og garasjer ble tatt av vinden. Mot slutten av året fikk man også kraftig vind som førte til betydelige skader.

Stormene «Ylva», «Aina» og «Birk» gjorde til sammen skade for nesten 200 millioner kroner, hvorav selskapets andel utgjør om lag 10 millioner kroner.

Det ble i løpet av året meldt fem skader med forventet erstatning over 10 millioner kroner, alle eiendomsskader. Samlet utgjør disse 94,9 millioner kroner.

Som følge av de store eiendomsskadene viser offentlig eiendomsforsikring et svakt resultat i 2017. Også motorvognbransjen og gruppelevsforikring i det offentlige- og bedriftsmarkedet hadde svakere resultat enn forventet. Øvrige bransjer hadde et resultat som forventet, eller bedre.

Også innen personmarkedet viste motorvognforretningen svakere resultat enn forventet. Skaderaten er her også høyere enn markedet for øvrig.

Samlet skadeprosent for egen regning for forsikringsåret 2017 var 90,1.

SAMFUNNSANSVAR

Personvern

En ny felles-europeisk personvern-lovgivning vil tre i kraft 25. mai 2018. Denne tydeliggjør de reglene som dagens lovgivning allerede setter. Den gir også den enkelte kunde utvidede rettigheter med blant annet bedre innsyn i hva selskapene lagrer om den enkelte, og mulighet til å få med seg de data man selv har gitt til selskapet, over til sin neste leverandør.

KLP-konsernet har iverksatt et omfattende arbeid for å møte kundenes forventninger og krav til personvern. Alle selskapets rutiner gjennomgås for å sikre at KLP Skadeforsikring AS i all sin kontakt med kundene ivaretar deres interesser på den best mulige måten.

Skadeforebyggende arbeid

I fire år har selskapet samarbeidet med Norsk Brannvernforening om informasjonsprosjektet "Bry deg før det brenner". Prosjektet gikk over fire år, og avslutningen fikk stor oppmerksomhet over hele landet. I det siste året valgte prosjektet et samarbeid med brannbamsen Bjørnis – ta vare på det kjæreste du har. Alt materiell som er utviklet brukes videre og støtter opp under informasjonsbehovet for brannsikkerhet hos utsatte risikogrupper.

I Samarbeid med Norsk Brannbefals Landsforbund (NBLF) har selskapet arrangert sju konferanser om problematikken rundt brannsikkerheten i

kommunale utleieboliger. Selskapet legger stor vekt på arbeidet med å redusere antall branner, spesielt i kommunale utleieboliger, der det har vært flere dødsbranner. Temaheftet som KLP Skadeforsikring AS har laget om kommunale utleieboligere er et viktig hjelpemiddel for kundene, og heftet er nå revidert i samarbeid med NBLF.

Miljøfokus

Siden 2008 har KLP Skadeforsikring AS vært en Miljøfyrtårnbedrift. KLP-konsernet er også Miljøfyrtårn-sertifisert.

Et sterkt miljøfokus er i tråd med selskapets verdier og samfunnsansvar. Selskapet søker å iverksette tiltak for å bedre miljøet på de områder selskapet kan påvirke. Det er et mål å minimalisere papirbruken og i størst mulig grad medvirke til gjenbruk av selskapets kontormateriell.

Skadeselskapet har over flere år fokusert på elektroniske selvbetjeningsløsninger for å redusere papirforbruket i selskapet og hos kundene, og i dag mottar 98 prosent av selskapets kunder avtalene elektronisk. Tilnærmet alle nye kunder får faktura og avtale levert elektronisk, og alle har tilgang til eget innlogget område via klp.no.

Selv om selskapet som hovedregel ikke er direkte part ved skadeutbedring, stilles det miljørelaterte krav til eksterne samarbeidspartnere både innenfor skadeoppgjør, innkjøp og andre tjenester.

Selskapet har i sin innkjøpspolicy lagt til grunn en rekke kriterier, hvor flere omhandler leverandørens holdning til miljø, samfunnsansvar og etikk. Alle leverandører har undertegnet en egen erklæring om ivaretagelse av alle KLPs forventninger innen etikk og samfunnsansvar.

Etikk i investeringsprosessen

Selskapets finansforvaltning skjer hovedsakelig gjennom andeler i investeringsfond forvaltet av KLP Kapitalforvaltning AS. KLP-konsernet er en ledende aktør innen etisk og samfunnsansvarlig investeringsaktivitet, og internasjonale konvensjoner og normer for etiske vurderingskriterier er lagt til grunn ved investeringsbeslutninger i fondene. Selskap som kan kobles til systematiske eller grove brudd på allment aksepterte miljø- og menneskerettighetsprinsipper, kullbasert virksomhet, tobakksindustri og våpenproduksjon, ekskluderes fra investeringsporteføljen.

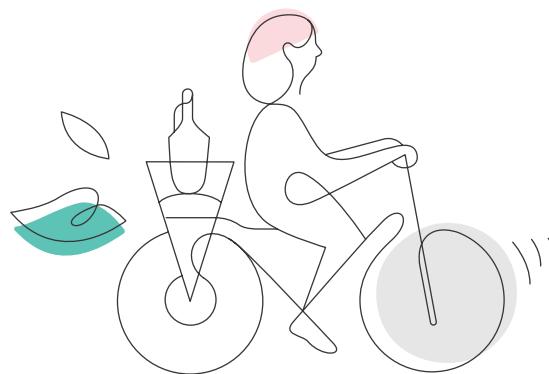
Eierkontroll og selskapsledelse

KLP-konsernets selskapsstyring er i overensstemmelse med den norske anbefalingen for god eierstyring og selskapsledelse, så langt den passer for den gjensidige selskapsformen. KLP Skadeforsikring AS følger de samme reglene.

OM ORGANISASJONEN

Ved utgangen av 2017 hadde selskapet 136 ansatte (132,8 årsverk) i fast stilling, samt åtte personer i engasjement. I tillegg kommer personmessige ressurser knyttet til kjøpte tjenester fra morselskapet. Selskapet har kontor i Oslo.

Siden 2008 har KLP Skadeforsikring AS vært en Miljøfyrtårnbedrift

En god arbeidsplass

Et godt arbeidsmiljø er essensielt for å levere gode resultater og å nå de fastsatte mål. Høsten 2017 ble det foretatt en medarbeiderundersøkelse i selskapet. Resultatene har i ettertid vært drøftet i organisasjonen og konkrete tiltak er utarbeidet. Effektene av tiltakene vil bli fulgt opp i en ny undersøkelse i fjerde kvartal 2018. Også i forbindelse med tiltak innen kontinuerlig forbedring (Lean) måles tiltakenes effekt på medarbeidernes tilfredshet.

Selskapet legger vekt på strategisk kompetansestyring for å sikre at de ansattes kompetanse utvikles slik at de kan møte kundenes forventninger. Utviklingen av kompetansen vil også være et viktig virkemiddel i medarbeiderutviklingen og -tilfredsheten.

Annethvert år gjennomføres en HMS-gjennomgang (vernerunde), samt en årlig internkontroll i form av en undersøkelse som besvares av alle ledere. Resultatene følges opp gjennom den årlige systemrevisjonen for HMS. Det er ikke meldt om arbeidsrelaterte skader eller ulykker blant de ansatte i 2017. Hvert kvartal avholdes det kontaktmøter mellom ledelsen og de tillitsvalgte.

Selskapet jobber kontinuerlig med å forbedre arbeidsprosessene. Hensikten er å gjøre arbeidsprosessene så effektive som mulig. Selskapet har hatt et godt samarbeid med de tillitsvalgte og verne-tjenesten i dette arbeidet.

Turnover og sykefravær

I 2017 valgte fire personer tilsvarende 3,0 prosent (5,3) å slutte i KLP Skadeforsikring AS. I samme periode ble det ansatt åtte nye medarbeidere. Blant disse var en allerede midlertidig ansatt, og tre var innleide eksterne konsulenter. Tre ansatte i skadeselskapet gikk i løpet av året over til annen stilling i selskapet. Samlet sykefravær var 5,1 prosent (5,7), fordelt med 2,3 (2,2) prosent på korttidsfravær og 2,8 (3,5) prosent på langtidsfravær. Langtidsfraværet har gått noe ned i 2017, men det arbeides videre for å redusere dette ytterligere. Målet er at selskapet i løpet av 2018 skal redusere det samlede sykefraværet ned til et konsernfelles mål under 4,0 prosent.

Likestilling og mangfold

KLP-konsernet ønsker å være en attraktiv arbeidsplass hvor alle medarbeidere og kvalifiserte kandidater gis like muligheter, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, politisk ståsted, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og etnisk bakgrunn.

I introduksjonsprogrammet gjennomgår nye medarbeidere KLPs verdigrunnlag, etiske retningslinjer og policy for likestilling og mangfold.

KLP har fokus på tilrettelegging for egne ansatte med redusert arbeidsevne. KLP har gjennomført analyser og på basis av dette foreslått tiltak for å øke kvinners andel av menns lønn. Disse tiltakene går i hovedsak ut på å få en bedre kjønnsbalanse i alle typer

stillinger, i særlig grad flere kvinner som ledere og fagspesialister. Det er satt konkrete mål knyttet til andel av hvert kjønn på de ulike ledernivåene, i fagspesialiststillinger og på lederutviklingsprogram. Målsettingen om minst 40 prosent av hvert kjønn blant selskapets ledere på alle nivåer er kun nådd på nivå 3, hvor 6 av 14 er kvinner.

Kjønnsfordelingen i KLP Skadeforsikring AS er vist i tabell under.

Ved utgangen av 2017 var fire av sju (57 prosent) styremedlemmer kvinner.

RESULTAT OG DISPONERING

Resultatet før skatt ble 164,2 millioner kroner (255,4). Styret i KLP Skadeforsikring AS anser at resultatregnskapet og balansen, med kontantstrømoppstilling og noter, gir fyllestgjørende informasjon om den løpende driften og den økonomiske stillingen ved utgangen av året. Styret anser selskapets egenkapital og buffere som tilfredsstillende, og at forutsetningene om fortsatt drift er til stede.

Av årets overskudd etter skatt og pliktig overføring til Naturskadefondet og Garanti-ordningen, foreslås 82,4 millioner kroner overført til eier som konsernbidrag. 50,0 millioner kroner overføres til annen opptjent egenkapital.

Forsikringsresultatet

Forsikringsresultatet for hendeler inntruffet i 2017 var 127,1 millioner kroner, en nedgang fra 158,4 millioner kroner i 2016. Nedgangen skyldes svakt

KJØNNSFORDELING

FUNKSJON I BEDRIFTEN	Kvinner		Menn		Totalt
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ledernivå 1			1	100 %	1
Ledernivå 2	1	20,0 %	4	80,0 %	5
Ledernivå 3	6	42,9 %	8	57,1 %	14
Øvrige ansatte	59	50,9 %	57	49,1 %	116
Midlertidige	1	12,5 %	7	87,5 %	8
Totalt ansatte	67	46,5 %	77	53,5 %	144

KLP-konsernet ønsker å være en attraktiv arbeidsplass hvor alle medarbeidere og kvalifiserte kandidater gis like muligheter

resultat for gruppelevsfor­sikring, offentlig eiendomsfor­sikring og bilfor­sikring i alle markeder.

Reserver for tidligere meldte skader er redusert med 76,2 millioner kroner for alle bransjer samlet. Avviklingsavviket utgjør 4,3 prosent av erstatningsavsetningen ved inngangen til 2017.

Kapitalavkastning

Avkastningen på investerte midler var også i 2017 god. Alle aktivklassene bidro positivt.

Samlet avkastning på forvaltede midler ble 5,6 prosent (6,1). Aksjeporteføljen hadde en samlet avkastning på hele 17,8 prosent. Renteplasseringer i henholdsvis omløps- og anleggsporetføljene ga 3,1 og 3,9 prosent avkastning. Også i 2017 ble verdien av selskapets to eiendomsinvesteringer oppskrevet. Porteføljen ga dermed en årsavkastning på 8,9 prosent. Se graf på neste side.

Driftskostnader

Kostnadsprosenten for egen regning falt i 2017 og var 21,8 prosent (22,8). Dette er noe høyere enn målsatt.

Personmarkedsporteføljen har vokst til å utgjøre over 36 prosent av opptjent premie. Selskapet ønsker ytterligere vekst innen dette markedet, noe som medfører at kostnadsandelen fortsatt er høy for denne delporteføljen.

SOLIDITET OG EGENKAPITAL

Selskapets egenkapital økte i løpet av året med 60,1 millioner kroner til 1.771,9 millioner kroner.

Likviditetssituasjonen for selskapet har vært tilfredsstillende gjennom hele regnskapsåret. Netto kontantstrøm fra driften var positiv med 43,4 millioner kroner. Omlag halvparten av årets premieinnbetalinger skjer i løpet av første kvartal, mens driftskostnader og skadeutbetalinger vil fordele seg jevner ut over året. Kontantstrømmen vil likevel variere fra år til år avhengig av utbetalingstakten på inntrufne store skader.

Solvens II

Selskapet oppfyller alle regulatoriske krav med god margin. Solvensmarginen var 233 prosent ved utløpet av 2017 (261). Selskapet har definert et langsiktig mål for sin solvenskapital på minimum 220 prosent.

Det har i løpet av året ikke kommet nærmere avklaring knyttet til skattemessig behandling av enkelte avsetningsposter. Det avlagte regnskapet har således lagt til grunn samme forutsetninger som i årsregnskapet for 2016.

Selskapets rapport om soliditet og risikostyring er publisert på selskapets nettside, klp.no.

RISIKOFORHOLD

Forsikringsvirksomheten er bygget på selskapets evne og vilje til å ta risiko. Det utarbeides jevnlig analyser som måler det samlede risikobildet. Egne analyser av selskapets forsikringsporteføljer, og samspillet mellom disse, er sentrale i selskapets risikohåndtering. Analysene er med på å overvåke og kontrollere selskapets risiko. Risikostrategien er utarbeidet på grunnlag av disse analysene.

Risikostyrende organer

Konsernets risikostyringsenhet ivaretar regelverkets krav til uavhengige Risikostyrings- og Aktuarfunksjoner, mens selskapet har etablert egen Compliancefunksjon.

For å sikre en helhetlig risikokontroll er det etablert en bredt sammensatt Risikostyringskomité. Komiteen diskuterer sentrale risikorelaterte tema, og forbereder fremlegg for selskapets styre.

Kvartalsvis avgir den uavhengige risikostyringsfunksjonen sin rapport til styret og administrerende direktør.

Forsikringsmessig risiko

Selskapet baserer sin prising av forsikringsrisiko på historisk skadeinformasjon. I tillegg hensyntas stor-skaderisiko og reassuranseskostnad.

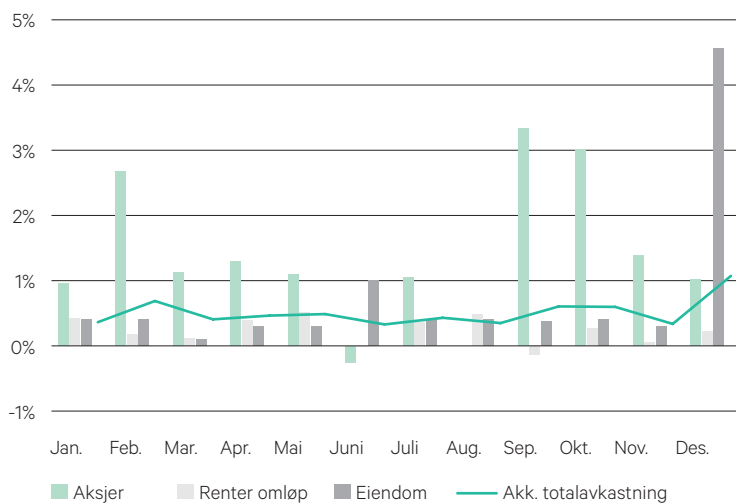
RESULTAT

MILLIONER KRONER	2017	2016
Opptjent premie for egen regning	1 286,8	1 150,1
Andre inntekter/kostnader	2,8	-8,4
Finansinntekter og andre inntekter	238,1	248,8
Erstatningskostnader for egen regning	-1 083,5	-873,0
Driftskostnader	-280,0	-262,2
Driftsresultat før skatt	164,2	255,4
Skattekostnad	-20,2	-48,6
Resultat etter skatt	143,9	206,8
Andre resultatkomponenter.	-2,6	-1,4
Totalresultat	141,3	205,4

DISPONERING

MILLIONER KRONER	2017	2016
Totalresultat	141,3	205,4
disponeres slik:		
- til/fra naturskadefond (-/+)	-4,4	-14,2
- til/fra garantiordning (-/+)	-4,5	-4,4
- netto konsernbidrag	-82,4	-186,8
-overført til annen egenkapital	-50,0	0
Sum disponering og overføring	-141,3	-205,4

KAPITALAVKASTNING

AKTIVASAMMENSETNING
PER 31.12.2017

■ Aksjer	11,2%
■ Obligasjoner/sertifikater	35,8%
■ Hold til forfall	37,2%
■ Eiendom	15,8%

Selskapet har en betydelig andel forretning med lang avviklingstid, noe som sammen med en stor andel storskadeeksponert forretning bidrar til at KLP Skadeforsikring AS har en høyere andel forsikringsrisiko enn markedet for øvrig. Dette avspeiles også i det relativt høye kravet til solvenskapital. For å redusere denne særegne risikosituasjonen vil selskapet hovedsakelig ha sin fremtidige vekst innen personmarkedet og små- og mellomstore bedrifter. Dette vil over tid ha en risiko- og resultatstabiliserende effekt.

Reassuranseprogrammet begrenser selskapets egenregning per skadehendelse. Et annet viktig element knyttet til reassuranse er økt forutsigbarhet rundt selskapets forsikringsresultat.

Som følge av stabilt økende forretningsvolum innen personmarkedet og god soliditet, har selskapet god evne til å bære risiko for egen regning. Reassuranseprogrammet er optimalisert på bakgrunn av selskapets økonomiske stilling og risikoforhold i forsikringsporteføljen. Avgitt premie til reassuranse utgjorde i 2017 4,3 prosent av opptjent premie.

Finansiell risiko

KLP Skadeforsikring AS har en stor andel av sin forretning innenfor bransjer med personskader hvor det normalt tar

mange år før erstatningene endelig fastsettes og utbetales. Dermed bygges det opp betydelige forsikringstekniske avsetninger. Finansinntektene utgjør således en stor andel av selskapets verdiskapning.

KLP Skadeforsikring AS forvaltet ved årets utgang 4 143 millioner kroner (4111). Se graf, aktivasammensetning over.

Selskapets økonomi- og analyseenhet følger løpende opp investeringsaktivitetene, og styret mottar jevnlig rapportering av status og analyser av investeringsporteføljens svingningsrisiko. Styret mottar også jevnlig en uavhengig statusrapport i forhold til investeringsrammer fastsatt av styret, eller i henhold til lov.

KLP Skadeforsikring AS måler løpende sin risikoeksponering i investeringsporteføljen. Risikorammene relateres direkte til selskapets bufferkapital. Disse rammene følges minimum opp på månedlig basis, men vil overvåkes tettere dersom det oppstår finansiell uro. Selskapets risikoeksponering har ikke på noe måletidspunkt oversteget de fastsatte grensene.

Samspeillet mellom forsikrings- og finansiell risiko

Samspeillet mellom forsikringsrisiko og finansiell risiko analyseres grundig.

Som et ledd i optimaliseringen har selskapet bygget opp en betydelig portefølje anleggsobligasjoner hvor forfallsstrukturen hensyntar utbetalingsprofilen for erstatningsreservene. Denne porteføljen har også en betydelig resultatstabiliserende effekt da endring i markedsverdien som følge av endret rentenivå, ikke skal resultatføres.

En stor andel av selskapets fremtidige erstatningsutbetalinger er knyttet opp mot inflasjon og utvikling i folketrygdens grunnbeløp (G). For å redusere konsekvensen av eventuell økt inflasjon og høy G-vekst har selskapet investert i andeler i to eiendoms-ANS. Inntektene fra disse investeringene vil således på samme måte som erstatningsutbetalingene variere med utviklingen av G. Videre har selskapet investert i en portefølje av obligasjoner der avkastningen er knyttet direkte opp mot konsumprisindeksen.

Motpartsrisiko

Den største ikke-statlige enkelteksponering i investeringsporteføljen utgjør 123,4 (121,5) millioner kroner, tilsvarende 3,0 (3,0) prosent av samlede investeringsaktiva.

Selskapet sprer avgitt ansvar på et bredt utvalg av reassurandører. Ingen reassurandør hadde svakere kredittrating enn A- ved avtaleinngåelse.

Foto: Marianne Wright Pedersen

Styret i KLP Skadeforsikring AS. Jan Hugo Sørensen, Camilla Dunsæd, Marianne Sevaldsen, Sverre Thornes, Mona Wittenberg, Lene Elisabeth Bjerkan, Steinar Haukeland.

Likviditetsrisiko

KLP Skadeforsikring AS skal ha tilstrekkelig likviditet til å dekke kortsiktig gjeld. Dette er sikret ved at en stor del av selskapets eiendeler er likvide. De mest likvide investeringsaktivaene forvaltes gjennom seks rentefond forvaltet av KLP Kapitalforvaltning AS.

I selskapets reassuranseavtaler har selskapet forbeholdt seg retten til å be om fremskyndet innbetaling når selskapet selv må utbetale store erstatningsbeløp knyttet til enkeltskader.

Likviditetsrisikoen for selskapet knytter seg således først og fremst til kostnader ved frigjøring av midler for å møte forpliktelse ved forfall. Disse vurderes å være marginale.

Operasjonell risiko

Selskapet har fokus på de risikoer som ligger på det administrative plan. Formålet med dette er å sikre enhetlig og korrekt saksbehandling, stabilt drifts-

miljø og gode rutiner for betjening av kundene. Selskapet er kvalitetssertifisert gjennom Veritas ISO 9001:2015. Gjennom sertifiseringsordningen blir selskapets rutiner og kvalitetssikringen av disse revidert både av selskapet selv på jevnlig basis, og av Veritas på årlig basis.

Selskapets drift skjer i stor grad ved bruk av elektroniske hjelpemidler. Det er derfor stort fokus på sikring mot, og eventuell håndtering av, driftsavbrudd knyttet til IT-systemene.

Det er lagt vekt på gode kontrollrutiner for å sikre at selskapet til enhver tid oppfyller de krav og forventninger omverdenen setter til selskapet som en aktør i det norske finansmarkedet. Det legges vekt på å opptre som en trygg forretningspartner, og at selskapets representanter tilfredsstillere strenge etiske krav.

KLP Skadeforsikring AS har tilsluttet seg Godkjenningsordningen for

selgere og rådgivere i skadeforsikring (GOS). Dette er en nasjonal godkjenningsordning som fremmer og sikrer nødvendig kunnskap, holdninger og ferdigheter hos selgere og rådgivere. Målet er å styrke kvaliteten på salg og rådgivning slik at kunden kan foreta gode og riktige valg. Ordningen er i første rekke rettet mot salg og rådgivning av private skadeforsikringer. For å bli godkjent, må man bestå en kunnskapsprøve innenfor seks fagfelt, en praktisk prøve, og beherske refleksjon omkring et etisk dilemma.

VEIEN FREMOVER

Strategiske prioriteringer

Selskapet er en del av KLP-konsernet, og eies av livselskapets kunder. Selskapets målsetning er derfor å levere best mulig tjenester til lavest mulig pris til denne kundegruppen. Dette omfatter også deres ansatte. Selskapet vil utvikle seg i takt med at målgruppens behov og prioriteringer endres.

Kundene ønsker i stor grad at konsernet skal kunne tilby helhetlige løsninger. Det legges derfor vekt på god samhandling mellom fagmiljøene, både innad i selskapet og i mellom de ulike konsernselskapene.

Selskapet tar fortsatt sikte på vekst, og retter seg særlig mot de ansatte hos konsernets eiere. For å lykkes i dette vil selskapet videreutvikle konkurransekraften i produktene og tjenestene som leveres. Vi vil også utvikle systemløsninger som synliggjør de medlemsfordelene de har i KLP Skadeforsikring AS.

Ved utvikling av nye produkt- og systemløsninger vil kundenes preferanser være førende for valg av den endelige løsningen. Selskapet vil gjøre det enklere for kundene å opprette et kundeforhold, og å administrere kundeforholdet selv via gode digitale løsninger. Tilbakemeldingen fra kundene og meglere indikerer at selskapets digitale løsninger møter behovene deres. Dette

gir høy kundetilfredshet, samtidig som det gjør selskapet i stand til å drifte enda mer effektivt.

Markedsvurdering

Hoveddelen av den offentlige porteføljen fornyes per 1. januar hvert år. Alle kontrakter er på anbud minimum hvert fjerde år. Betydelige deler av denne porteføljen var i 2017 på anbud, og resultatet var at selskapets portefølje vil bli noe redusert med virkning fra 1. januar 2018. Det er stor priskonkurranse i markedet, en situasjon som forventes å vedvare. Selv om selskapet de siste årene har fokusert på høyere grad av automatisering og gode systemløsninger for å møte kundenes krav, viser det seg i praksis at pris er det avgjørende ved tildeling av kontrakter.

Selskapet viderefører sin ambisjon om en styrket markedsposisjon i bedrifts-markedet, med særlig fokus mot hoteller, varehandel og andre tjenesteytende næringer.

I personmarkedet har selskapet et stort potensiale i målgruppen, som er yrkesaktive og pensjonister i KLPs pensjonsordninger. KLP Skadeforsikring AS har ambisjoner om at en stor andel av medlemmene skal velge selskapet som sin forsikringsleverandør. For å lykkes med dette skal selskapet jobbe aktivt og målrettet med å skaffe samtykker fra medlemmene til å kunne markedsføre produktene våre overfor dem.

KLP Skadeforsikring AS har god soliditet, stabil inntjening og høy kundetilfredshet. Kundene anser selskapet som en langsiktig og seriøs leverandør av forsikringsløsninger til det offentlige markedet og de ansatte i denne sektoren. Selskapet er således godt rustet til å møte den harde konkurransen i markedet.

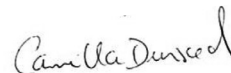
Oslo, 27. februar 2018

SVERRE THORNES
Styreleder

MARIANNE SEVALDSEN

CAMILLA DUNSÆD

LENE ELISABETH BJERKAN

STEINAR HAUKELAND

Valgt av og blant de ansatte

MONA WITTENBERG

Valgt av og blant de ansatte

JAN HUGO SØRENSEN

TORE TENOLD
Administrerende direktør

KLP i bilder

KLPs årsrapporter er illustrert med bilder fra vår årlige interne fotokonkurranse. Våre ansatte leverte 118 flotte bidrag til konkurransen. Her kan du se noen av dem.

Marie-Luise Leite
Ansatt i IT

Anders Eidsnes
Ansatt i Livdivisjon

Anne Westad
Ansatt i HR

Anne Therese Sande
Ansatt i Økonomi og Finans

Elin Anne Pedersen
Ansatt i Livdivisjonen

Vidar Stenseth
Ansatt i IT

Resultatregnskap

KLP SKADEFORSIKRING AS

NOTE	TUSEN KRONER	2017	2016
	TEKNISK REGNSKAP		
4	Opptjente bruttopremier	1 344 295	1 207 548
4	Gjenforsikringsandel av brutto opptjente premier	-57 537	-57 401
	Premieinntekter for egen regning	1 286 758	1 150 147
	Andre forsikringsrelaterte inntekter	2 393	2 201
	Brutto erstatningskostnader	-1 092 010	-918 456
	Gjenforsikringsandel brutto erstatningskostnader	8 548	45 491
4	Erstatningskostnader for egen regning	-1 083 461	-872 965
19	Salgskostnader	-87 646	-76 922
	Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring	-192 368	-185 254
20	Forsikringsrelaterte driftskostnader	-280 014	-262 176
	Andre forsikringsrelaterte driftskostnader	0	-10 620
	Resultat av teknisk regnskap	-74 324	6 587
	IKKE-TEKNISK REGNSKAP		
	Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler	119 027	80 877
	Verdiendringer på investeringer	49 806	171 975
	Realisert gevinst og tap på investeringer	74 527	211
	Administrasjonskostnader knyttet til investeringer, herunder rentekostnader	-5 302	-4 768
6	Netto inntekter fra investeringer	238 057	248 295
	Andre inntekter	422	522
	Resultat av ikke-teknisk regnskap	238 480	248 817
	Resultat før skattekostnad	164 156	255 404
22	Skattekostnad	-20 228	-48 597
	Resultat før andre resultatkomponenter	143 928	206 807
	Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger - ytelser til ansatte	-3 464	-1 935
	Skatt på andre resultatkomponenter	866	484
	Andre resultat komponenter	-2 598	-1 451
	TOTALRESULTAT	141 330	205 355
	Endring i avsetning til naturskadefondet	-4 368	-14 220
	Endring i garantiordningen	-4 539	-4 364
	Netto konsernbidrag	-82 423	-186 771
	Disponeringer til(-) / fra(+) annen egenkapital	-50 000	0
	Sum	-141 330	-205 355

Balanse

KLP SKADEFORSIKRING AS

NOTE	TUSEN KRONER	31.12.2017	31.12.2016
	EIENDELER		
	Andre immaterielle eiendeler	25 726	9 229
15	Immaterielle eiendeler	25 726	9 229
9	Investeringer som holdes til forfall	121 297	192 115
9	Utlån og fordringer	1 420 409	1 180 821
7	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	1 541 706	1 372 937
8,12	Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	464 459	474 357
12	Andeler i eiendomsforetak	653 068	616 581
9,12	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1 482 534	1 623 046
	Andre finansielle eiendeler	1 127	24 230
7,9	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	2 601 188	2 738 215
	Sum investeringer	4 142 894	4 111 152
	Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	5	542
	Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	117 537	118 661
4	Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser	117 542	119 203
	Fordringer på forsikringstakere	193 636	171 891
	Fordringer i forbindelse med gjenforsikring	6 822	10 528
	Andre fordringer	124	534
	Fordringer	200 582	182 953
	Bank	106 791	63 407
	Andre eiendeler	106 791	63 407
	Andre forskuddsbetalte kostnader og ikke mottatte inntekter	0	2 955
	Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter	0	2 955
	SUM EIENDELER	4 593 535	4 488 897

Balanse

KLP SKADEFORSIKRING AS

NOTE	TUSEN KRONER	31.12.2017	31.12.2016
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER			
	Innskutt egenkapital		
	Aksjekapital	220 000	220 000
	Annen innskutt egenkapital	140 866	140 866
13	Innskutt egenkapital	360 866	360 866
	Opptjent egenkapital		
	Avsetning til naturskadefondet	164 127	159 759
	Avsetning til garantiordningen	48 641	44 102
	Fond mv.	212 768	203 861
	Annen opptjent egenkapital	1 198 253	1 147 050
	Opptjent egenkapital	1 411 021	1 350 910

Balanse

KLP SKADEFORSIKRING AS

NOTE	TUSEN KRONER	31.12.2017	31.12.2016
	Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	369 240	343 159
	Brutto erstatningsavsetning	1 994 652	1 901 542
4	Brutto forsikringsforpliktelser	2 363 892	2 244 701
21	Pensjonsforpliktelser o.l.	73 687	63 166
22	Forpliktelser ved utsatt skatt	194 963	193 073
	Avsetninger for forpliktelser	268 649	256 239
	Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	37 381	38 149
	Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring	479	342
7	Forpliktelser til kredittinstitusjoner	12	0
	Konsernbidrag	99 896	186 771
	Forpliktelser innen konsern	12 817	21 510
	Andre forpliktelser	20 751	14 101
	Forpliktelser	171 336	260 873
	Andre påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	17 771	15 307
	Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	17 771	15 307
	SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE	4 593 535	4 488 897

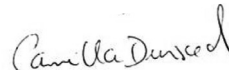
Oslo, 27. februar 2018

SVERRE THORNES
Styreleder

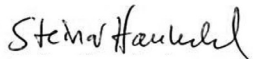
MARIANNE SEVALDSEN

CAMILLA DUNSÆD

LENE ELISABETH BJERKAN

STEINAR HAUKELAND

Valgt av og blant de ansatte

MONA WITTENBERG

Valgt av og blant de ansatte

JAN HUGO SØRENSEN

TØRE TENOLD
Administrerende direktør

Egenkapitaloppstilling

KLP SKADEFORSIKRING AS

OPPSTILLING AV ENDRINGER I EGENKAPITALEN

2017 TUSEN KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2017	360 866	1 350 910	1 711 777
Resultat	0	143 928	143 928
Utvidet resultat	0	-2 598	-2 598
Sum totalresultat	0	141 330	141 330
Transaksjoner med eierne			
Avgitt konsernbidrag netto etter skatt	0	-82 423	-82 423
Mottatt konsernbidrag uten skattemessig effekt	0	1 203	1 203
Sum transaksjoner med eierne	0	-81 220	-81 220
Egenkapital 31.12.2017	360 866	1 411 021	1 771 887

2016 TUSEN KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2016	360 866	1 311 298	1 672 164
Resultat	0	206 807	206 807
Utvidet resultat	0	-1 451	-1 451
Sum totalresultat	0	205 355	205 355
Transaksjoner med eierne			
Avgitt konsernbidrag netto etter skatt	0	-186 771	-186 771
Mottatt konsernbidrag uten skattemessig effekt	0	21 028	21 028
Sum transaksjoner med eierne	0	-165 743	-165 743
Egenkapital 31.12.2016	360 866	1 350 910	1 711 777

Kontantstrømoppstilling

KLP SKADEFORSIKRING AS

TUSEN KRONER	2017	2016
KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER		
Innbetalte premier direkte forsikring	1 350 469	1 226 778
Utbetalte gjenforsikringspremier	-57 000	-47 450
Utbetalte erstatninger og forsikringsytelser direkte forsikring	-749 702	-799 505
Innbetalte gjenforsikringsoppgjør for erstatninger og forsikringsytelser	-192 405	-35 685
Utbetalinger til andre leverandører for varer og tjenester	-185 707	-156 098
Utbetalinger til ansatte, pensjonsinnetninger, arbeidsgiveravgift mv.	-129 620	-115 580
Utbetaling av renter	-2 390	-2 138
Innbetaling av renter	115 637	56 871
Utbetalinger av skatter og offentlige avgifter	162	910
Innbetalinger vedrørende verdipapirer	684 237	480 487
Utbetalinger vedrørende verdipapirer	-628 743	-566 244
Netto inn- og utbetalinger for kjøp/salg av andre verdipapirer med kort løpetid	23 043	-19 066
Netto inn- og utbetalinger fra eiendomsvirksomheten	19 078	26 806
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	247 058	50 088
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER		
Utbetalinger ved kjøp av driftsmidler mv.	-18 106	-8 363
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-18 106	-8 363
KONTANTSTRØM FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER		
Utbetalinger av konsernbidrag	-185 568	-36 758
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-185 568	-36 758
Netto endring i bankinnskudd	43 385	4 966
Beholdning av bankinnskudd ved periodens begynnelse	63 407	58 440
Beholdning av bankinnskudd ved periodens slutt	106 791	63 407

Noter til regnskapet

KLP SKADEFORSIKRING AS

NOTE 1 Generell informasjon

KLP Skadeforsikring AS leverer skadeforsikring til kommuner, fylkeskommuner, helseforetak og bedrifter både i offentlig og privat sektor. Foretaket leverer også forsikringsprodukter til personmarkedet, primært mot KLPs medlemmer.

Det største produktområdet er forsikring til offentlig sektor.

KLP Skadeforsikring AS er et aksjeselskap registrert og hjemmehørende i Norge. KLP Skadeforsikring AS er et heleid datterselskap av Kommunal

Landspensjonskasse (KLP). Foretaket har hovedkontor i Dronning Eufemias gate 10, 0191 Oslo.

Foretakets årsregnskap for 2017 ble vedtatt av selskapets styre den 27.02.2018.

NOTE 2 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene

Nedenfor følger en beskrivelse av de vesentligste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelse av selskapsregnskapet. Disse prinsippene er benyttet konsistent for alle perioder som er presentert, dersom ikke annet fremgår.

2.1 BASISPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i henhold til Forskrift nr. 1775 av 18. desember 2015: "Forskrift om årsregnskap for skadeforsikringsforetak (årsregnskapsforskriften)". Dette innebærer at foretakets årsregnskap er utarbeidet i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (EU-godkjent IFRS/IAS) med de tillegg og unntak som følger av årsregnskapsforskriften.

Regnskapet er utarbeidet med utgangspunkt i prinsipp om historisk kost, med følgende unntak:

- Finansielle eiendeler og gjeld (herunder finansielle derivater) vurdert til virkelig verdi over resultatet.
- Utlån og fordringer og finansielle eiendeler som holdes til forfall vurderes til amortisert kost.

For å utarbeide selskapsregnskap etter årsregnskapsforskriften, må ledelsen foreta regnskapsmessige estimater og skjønnsmessige vurderinger. Dette vil påvirke foretakets regnskapsførte verdi av eiendeler og gjeld, inntekter og

kostnader. Faktiske tall vil kunne avvike fra benyttede estimater. Områder hvor det er utvist skjønnsmessige vurderinger og estimater av vesentlig betydning for foretaket er beskrevet i note 3.

Alle beløp er presentert i tusen kroner uten desimal med mindre annet er angitt.

Regnskapet er satt opp etter forutsetning om fortsatt drift.

2.1.1 ENDRINGER I REGNSKAPS-PRINSIPPER OG OPPLYSNINGER

a) Nye og endrede regnskapsprinsipper er tatt i bruk av foretaket i 2017

Det er ikke tatt i bruk standarder, endringer eller fortolkninger som er trådt i kraft i 2017 som har påvirket i foretakets årsregnskap i vesentlig grad.

b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor foretaket ikke har valgt tidlig anvendelse

Det foreligger endringer i standarder og fortolkninger som får virkning for årsregnskap som påbegynnes etter 1. januar 2017 som ikke er tatt i bruk i dette regnskapet. Blant de som KLP Skadeforsikring AS ikke har valgt å tidlig anvende, er de vesentligste opplyst om her.

IFRS 9 Finansielle instrumenter regulerer klassifisering, måling og innregning av finansielle eiendeler- og forpliktelser, innfører nye regler for sikringsbokføring og en ny nedskrivningsmodell for finansielle eiendeler. Finansielle eiendeler skal klassifiseres i tre kategorier:

- Amortisert kost
- Virkelig verdi med verdiendring over resultatet
- Virkelig verdi med verdiendring utvidet resultat

Målekategori bestemmes ved første gangs regnskapsføring. Klassifiseringen avhenger av foretakets forretningsmodell for styring av sine finansielle instrumenter og karakteristikken av kontantstrømmene til det enkelte instrument. Standarden trer i kraft med virkning fra og med 2018. Foretak med forsikringsdominert virksomhet er gjennom bestemmelser i IFRS 4 Forsikringskontrakter, gitt to alternative midlertidige unntak fra de nye kravene i IFRS 9. Unntakene har sin bakgrunn i bekymring over at IFRS 9 trer i kraft før ny standard om Forsikringskontrakter IFRS 17, noe som kan føre til mer volatilitet i regnskapene.

Foretak med forsikringsdominert virksomhet har adgang, men ikke plikt til å anvende gjeldende regler for finansielle instrumenter (IAS 39) ved utarbeidelsen

av IFRS regnskap for regnskapsårene 2018, 2019 og 2020. For å anses å drive forsikringsdominert virksomhet, er kravet at forsikringsforpliktelsen må utgjøre minst 90 prosent av totale forpliktelser eller minst 80 prosent, forutsatt at virksomheten ikke er involvert i vesentlige aktiviteter som ikke er knyttet til forsikring. For å beregne om vilkåret er oppfylt, skal man ta utgangspunkt i tall per 31.12.2016.

For KLP Skadeforsikring AS, anses 91,4 prosent av virksomheten å være knyttet til forsikring, og kriteriet for å kunne benytte seg av midlertidig unntak, er således oppfylt. Dette er vist i tabellen nedenfor:

Alternativt, kan foretak med forsikringsvirksomhet som anvender IFRS 9, velge å forta omklassifisering mellom resultatposter og postene for andre inntekter og kostnader (utvidet resultat) i samsvar med reglene etter IFRS 4.

Finanstilsynet sendte 19. september 2017 ut et høringsnotat med forslag til endring i regnskapsreglene for forsikringselskap og pensjonsforetak til Finansdepartementet. Her foreslås det en adgang for skadeforsikringsforetakene å velge mellom IAS 39 og IFRS 9 for selskapsregnskapene frem til og med regnskapsåret 2020. KLP Skadeforsikring AS venter at dette vil bli vedtatt, og har således innrettet seg i forhold til dette regulativet, og vil velge å regnskapsføre sine finansielle instrumenter etter IAS 39 for regnskapsårene 2018, 2019 og 2020.

Dersom regelverket skulle endres vil foretaket påberope seg unntaket for implementering knyttet til terskelverdier i IFRS 4 dersom myndighetene tillater dette. Det innebærer at foretaket for regnskapsårene 2018, 2019 og 2020 vil regnskapsføre sine finansielle eiendeler og forpliktelser i tråd med gjeldene regler for finansielle instrumenter (IAS 39).

IFRS 16 Leiekontrakter vil resultere i at nesten alle leieavtaler blir balanseført, ettersom skillet mellom operasjonell og finansiell leasing er fjernet. Under den nye standarden, er retten til å bruke en leid gjenstand, en eiendel og forpliktelsen til å betale leie, en gjeld som skal balanseføres. Unntakene er kortsiktige leieavtaler og leieavtaler med lav verdi. Den regnskapsmessige behandlingen for utleiere vil ikke bli vesentlig endret. Foretaket vil ta i bruk standarden fra og med 2019. Overgang til IFRS 16 forventes ikke å ha vesentlig virkning på foretakets regnskap, da foretaket ikke har leasingavtaler av vesentlig betydning på grunn av at kun mindre eiendeler leases.

Det er ingen andre standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å gi en vesentlig påvirkning på foretakets regnskap.

2.2 SEGMENTINFORMASJON

Foretakets forretningsmessige segmenter er definert i forhold til forretningsområder hvor risiko og avkastning skiller seg fra hverandre. Foretakets segmenter er inndelt i offentlig, bedrift og personmarked.

2.3 OMREGNING AV FREMMED VALUTA

a) Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Selskapsregnskapet presenteres i norske kroner (NOK), som er den funksjonelle valutaen til foretaket.

b) Transaksjoner og balanseposter

Transaksjoner i utenlandsk valuta er omregnet til norske kroner ved å benytte valutakursen på transaksjonstidspunktet. Valutagevinster – og tap på transaksjoner i utenlandsk valuta resultatføres. Det gjelder også omregning av pengeposter (eiendeler og gjeld) på balansedagen.

Valutavirkningen på ikke-pengeposter (både eiendeler og forpliktelser) inngår som del av gevinst og tap ved vurdering til virkelig verdi. Valutadifferanser knyttet til ikke-pengeposter, inngår som et element i resultatført verdiendring.

2.4 IMMATERIELLE EIENDELER

Foretakets immaterielle eiendeler består i all hovedsak av aktiverte IT-systemer.

Ved kjøp av nytt IT-system aktiveres direkte henførbare kostnader utbetalt til systemleverandør, samt ekstern konsulentbistand og internt medgåtte kostnader for å få systemet installert og klart til bruk. Ved videreutvikling av IT-systemer aktiveres både eksterne og interne kostnader jfr. ovenfor. Systemendringer som betraktes som vedlikehold kostnadsføres løpende.

FORSIKRINGSRELATERTE FORPLIKTELSER

MILLIONER KRONER	
Brutto forsikringsforpliktelser	2 245
Avsetninger for forpliktelser	256
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	38
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring	0
Sum forsikringsrelaterede forpliktelser	2 539
Sum forpliktelser	2 777
Andel forsikringsrelatert	91,4 %

Samlet egenkapital

1,8 milliarder

Når et IT-system er ferdigstilt, avskrives aktiverte kostnader lineært over forventet brukstid (3 – 10 år). Ved senere aktiviseringer grunnet videreutvikling avskrives disse over den opprinnelig fastsatte brukstid med mindre påkostningen øker systemets totale forventede brukstid.

Immaterielle eiendeler vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseførte verdi. Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp nedskrives. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkeligverdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi.

2.5 FINANSIELLE EIENDELER

Foretakets finansielle eiendeler er inndelt i følgende kategorier: Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat, utlån og fordringer og finansielle eiendeler som holdes til forfall. Hensikten med eiendelen bestemmer klassifikasjonen, og ledelsen foretar klassifiseringen ved anskaffelse av den finansielle eiendelen.

a) Virkelig verdi over resultatet

Denne kategorien inndeles i to underkategorier: 1) Holdt for omsetning, 2) frivillig kategorisert til virkelig verdi over resultat ved anskaffelse etter virkelig verdi opsjon.

Finansielle eiendeler holdt for omsetning er eiendeler som er anskaffet primært med henblikk på å gi fortjeneste fra kortsiktige pris-svingninger. Virkelig verdi er fastsatt ut i fra observerbare kurser i et aktivt marked, eller der slik pris ikke finnes, gjennom intern modell med jevnlig innhenting av eksternt prising for å kvalitetssikre intern prisingsmodell. Finansielle eiendeler frivillig kategorisert til virkelig verdi over resultat ved anskaffelse består av finansielle eiendeler som forvaltes som en gruppe, og hvor deres inntjening vurderes og rapporteres til ledelsen på grunnlag av virkelig verdi. Størrelsen på porteføljen bestemmes ut fra foretakets ønskede risikoeksponering mot rente- og aksjemarkedet.

Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av eiendeler klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, medtas i resultatregnskapet i den perioden de oppstår. Dette inngår i linjen ”Verdiendringer på investeringer”.

Kupongrenter er inntektsført etter hvert som de er påløpt, og inngår i linjen ”Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler”. Aksjeutbytte innregnes i resultatet i linjen ”renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler” når foretakets rett til utbytte er fastslått.

Prinsipper for beregning av virkelig verdi for de ulike instrumentene er beskrevet i note 7.

b) Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er finansielle eiendeler, som ikke er derivater, med faste eller bestembare betalinger, og som ikke omsettes i et aktivt marked eller som foretakets har intensjon om å selge på kort sikt eller har øremerket til virkelig verdi over resultat.

Utlån og fordringer er inndelt i to underkategorier:

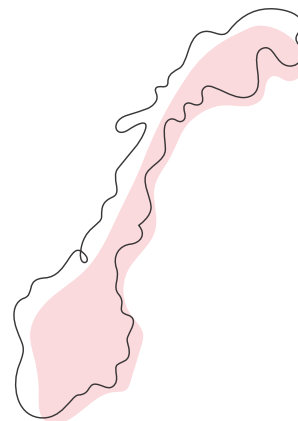
- Utlån og fordringer tilknyttet investeringsvirksomheten
- Utlån og fordringer øvrige inklusive fordringer på forsikringstakere

Utlån og fordringer i investeringsvirksomheten består av obligasjoner til amortisert kost som ikke er priset i et aktivt marked.

Utlån og fordringer øvrige inklusive premiefordringer består av premiefordringer og diverse øvrige fordringer.

Utlån og fordringer innregnes i balansen første gang til virkelig verdi. Påfølgende måling skjer til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode med eventuelt nedskrivning for tap.

Effektiv rente på utlån og fordringer i investeringsvirksomheten resultatføres og inngår i linjen ”Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler”.

KLP Skadeforsikring AS leverer skadeforsikring til kommuner, fylkeskommuner, helseforetak og bedrifter både i offentlig og privat sektor.

c) Finansielle eiendeler som holdes til forfall

Finansielle eiendeler som holdes til forfall består av finansielle eiendeler, som ikke er derivater, og som har faste eller bestembare betalinger og definert et forfallstidspunkt, og som foretaket har intensjon og evne til å holde til forfall med unntak for:

- a) de som foretaket ved førstegangs-innregning øremerker til virkelig verdi over resultatet
- b) de som oppfyller definisjonen til Utlån og fordringer.

Finansielle eiendeler som holdes til forfall innregnes i balansen første gang til virkelig verdi. Påfølgende måling skjer til amortisert kost med bruk av effektiv rentemetode med fradrag for nedskrivning for tap, og denne verdiendringen inngår i linjen "Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler" i resultatregnskapet. Virkelig verdi er fastsatt ut i fra observerbare kurser i et aktivt marked.

Kjøp og salg av finansielle eiendeler regnskapsføres på handelsdato, det vil si når foretaket har forpliktet seg til å kjøpe eller selge den finansielle eiendelen. Finansielle eiendeler innregnes til virkelig verdi fra det tidspunkt foretaket overtar rettigheter og forpliktelser knyttet til eiendelen. Direkte kjøpsomkostninger inkluderes i anskaffelseskost med unntak for kjøpsomkostninger knyttet til eiendeler til virkelig verdi over resultat. For disse eiendelene kostnadsføres kjøpsomkostningene direkte. For finansielle eiendeler hvor kjøpsomkostninger inngår i anskaffelseskost, vil differansen mellom transaksjonskurs inklusive kjøpsomkostninger danne

grunnlag for verdiendring mot sluttkurs på handelsdagen. Finansielle eiendeler fraregnes når foretaket ikke lenger har rett til å motta kontantstrømmen fra eiendelen eller foretaket har overført all risiko og rettigheter knyttet til eierskapet.

2.6 ANDELER I EIENDOMSSELSKAPER

Foretaket eier fast eiendom gjennom ansvarlige selskaper som er heleid i KLP-konsernet. Disse andelene er klassifisert som "Andeler i eiendomsforetak". Andelene vurderes til virkelig verdi over resultatet. Verdiendringene presenteres i resultatet under posten «Verdiendringer på investeringer.»

2.7 MOTREGNING

Finansielle eiendeler og finansiell gjeld er bare motregnet i den grad det foreligger en juridisk rett og har til hensikt å motregne forpliktelse mot fordring, samt at forfallstidspunktet for eiendelen samsvarer med forfallstidspunktet for forpliktelsen.

2.8 FORSIKRINGSKONTRAKTER

Foretaket definerer forsikringskontrakter i tråd med IFRS 4. Et avgjørende vilkår for at en kontrakt defineres som forsikringskontrakt er at den må inneholde betydelig forsikringsrisiko. Produktene foretaket tilbyr tilfredsstillende kravet om betydelig forsikringsrisiko etter denne definisjonen.

Det er gjennomført tilstrekkelighetstest for å kontrollere at nivået på de regnskapsførte forpliktelsene på forsikringskontraktene står i forhold til forsikringskundernes kontraktsmessige rettigheter. Foretakets avsetninger tilfredsstillende kravene i denne testen, og

IFRS 4 stiller ikke ytterligere krav til reservering. Foretaket har derfor benyttet gjeldende norsk regelverk for regnskapsføring av forsikringskontrakter.

2.9 PRODUKTER

I skadeforsikring tilbys følgende produkter:

Yrkesskade og Trygghet

Forsikringskontrakter som dekker kundenes arbeidstagerer for yrkesskader som faller inn under yrkesskadeloven og hovedtariffavtalen. I tillegg tegnes forsikringskontrakter som dekker arbeidstagerne for ulykke i fritiden.

Ulykke

Forsikringskontrakter som dekker kunden for ulykker i fritiden. Det tegnes også forsikringskontrakter som dekker skoleelever i skoletiden.

Brann-Kombinert

Forsikringskontrakter som dekker skade på kundenes eiendommer og eventuelle verditap som påføres kunden ved skade eller tap av eiendommen. Produktet inkluderer også en obligatorisk naturskadedekning.

Motorvogn

Forsikringskontrakter som dekker skade oppstått ved bruk av kundenes motorvogner.

Ansvar

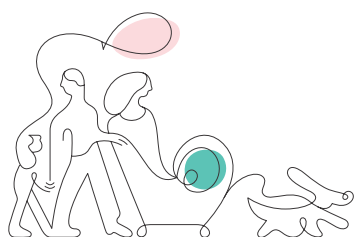
Forsikringskontrakter som dekker skade påført tredjeperson som en følge av kundenes virksomhet.

Reise

Forsikringskontrakter som dekker skader og tap oppstått på reiser.

Avsetning til naturskadefondet er ment å dekke mulige fremtidige utbetalinger til erstatninger knyttet til fremtidige naturskader.

Barneforsikring

Forsikringskontrakter som dekker utgifter ved ulykker eller alvorlig sykdom samt inntektsbortfall (uførepensjon).

Gruppeliv

Forsikringskontrakter som dekker kunden for dødsfall og uførhet.

Risikoen for foretaket reduseres gjennom tegning av reassuranskontrakter som dekker erstatninger over gitte beløp per skade i alle bransjer nevnt over med unntak for gruppeliv.

2.10 FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER

Foretaket skal til enhver tid ha forsikringstekniske avsetninger som gir full dekning av det forsikringstekniske ansvar og annen risiko avledet av forsikringsvirksomheten.

Følgende fond inngår forsikringstekniske avsetninger:

Avsetning for ikke opptjent premie

Premieavsetningen utgjør den ikke opptjente del av forfalt premie ved regnskapsårets slutt.

Erstatningsavsetning

Avsetningen omfatter avsetninger knyttet til skader som er meldt, men ikke oppgjort. Videre gjelder det skader som er inntruffet, men ikke meldt ved regnskapsårets slutt. Avsetningen inkluderer avsetning til indirekte skadebehandlingskostnader. Forsikringslovgivningens krav til forsikringstekniske avsetninger i skadeforsikring er ikke utelukkende knyttet til eksisterende kontrakter med kundene. To typer avsetninger faller derfor utenfor den regnskapstekniske gjeldsdefinisjonen, og inngår dermed i foretakets regnskapsmessige egenkapital.

1) Garantiordning

Avsetning til garantiordningen er ment å dekke mulige fremtidige utbetalinger som følger av at et annet skadeforsikringsforetak ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser. Avsetningen tilsvarende 1,5 prosent av de tre siste års opptjente bruttopremie. Avsetning til garantiordningen er å betrakte som en betinget

forpliktelse og må således klassifiseres som egenkapital.

2) Naturskadefond

Avsetning til naturskadefondet er ment å dekke mulige fremtidige utbetalinger til erstatninger knyttet til fremtidige naturskader. Avsetningen reflekterer forsikringsrisiko, og foretas med utgangspunkt i eksisterende kontrakter, men avsetningen fjernes ikke ved kontraktens opphør. Anvendelse av fondet kan således gå til dekning av fremtidige naturskader som ikke er knyttet til eksisterende forsikringskontrakter. Avsetninger knyttet til fremtidige hendelser kan ikke klassifiseres som en forpliktelse og må derfor klassifiseres som egenkapital.

2.11 PENSJONSFORPLIKTELSE ERGNE ANSATTE

Foretakets pensjonsforpliktelse er forsikringsmessig delvis dekket gjennom offentlig tjenestepensjon i KLP ved medlemskap i Fellesordningen for kommuner og bedrifter ("Fellesordningen"). Pensjonsansvar utover disse ordningene dekkes over driften.

Pensjonskostnadene er behandlet i samsvar med IAS 19. Foretaket har en ytelsesbasert pensjonsordning for sine ansatte. Regnskapsmessig forpliktelse for ytelsesordninger er nåverdien av forpliktelsen på balansedagen, med fradrag av virkelig verdi av pensjonsmidlene. Bruttoforpliktelsen er beregnet med lineærmetoden. Bruttoforpliktelsen diskonteres til nåverdi ved bruk av rentene på norske høykvalitetsobligasjoner. Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningens ytelser resultatføres umiddelbart.

Presentasjon av pensjonskostnaden i resultatregnskapet følger av IAS 1. Av denne standarden fremkommer det valgadgang for netto renteelementet som kan klassifiseres enten som en driftsrelatert kostnad eller som en finanskostnad. Det velget som foretaket

gjør må følges konsekvent for senere perioder. Foretaket har presentert pensjonskostnaden under regnskapslinjen “Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader”, mens netto renteelementet er presentert i regnskapslinjen “Administrasjonskostnader knyttet til investeringer, herunder rentekostnader”. Estimataavviket er klassifisert i “Andre resultatkomponenter”.

Fellesordningen er en flerforetaksordning, dvs. at den forsikringstekniske risiko er fordelt mellom alle kommuner og bedrifter som deltar i ordningen. De økonomiske og aktuariemessige forutsetninger som ligger til grunn for beregning av netto pensjonsforpliktelser baserer seg derfor på forutsetninger som er representative for hele felleskapet.

2.12 FORETAKETS EGENKAPITAL

Foretakets egenkapital består av aksjekapital og annen egenkapital. Aksjekapitalen er stiftet av Kommunal Landspensjonskasse, som eier alle aksjene i foretaket. Foretakets aksjer er et omsettelig egenkapitalinstrument, men aksjene er ikke notert på børs eller annen markedsplass.

Annen egenkapital består av mottatt konsernbidrag og opptjent egenkapital. Det vises også til omtale under pkt. 2.10 hvor det fremgår at avsetning

til garantiordningen og avsetning til naturskadepoolen inngår i foretakets egenkapital som bundne fond.

Utdeling fra foretaket er regulert gjennom alminnelige selskapsrettslige bestemmelser.

2.13 REGNSKAPSFØRING AV INNTEKTER

a) Premieinntekter

Premieinntekter inntektsføres med det beløp som forfaller i regnskapsåret. Periodisering av opptjent premie ivaretas ved avsetning mot uopptjent premie. Opptjent premie er knyttet til avløpt risiko. Andel av periodens brutto premieinntekt som tilfaller reassurandør i forbindelse med gjenforsikring går til fradrag i brutto premieinntekt.

b) Renteinntekter/kostnader

Renteinntekter og rentekostnader tilknyttet alle rentebærende finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost, inntektsføres ved bruk av effektiv rentemetoden. For rentebærende finansielle investeringer som måles til virkelig verdi klassifiseres renteinntekten som løpende avkastning fra finansielle investeringer, mens effekten av renteendringer klassifiseres som netto urealisert gevinst fra finansielle investeringer til virkelig verdi over resultatet.

2.14 SKATT

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring utsatt skatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra skatt som gjelder poster som er ført i “andre resultatkomponenter”. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skattefordel balanseføres når det kan sannsynliggjøres at foretaket i fremtiden vil ha tilstrekkelig skattemessig overskudd til å nyttiggjøre seg skattefordelen.

Foretaket er omfattet av de nye reglene om finansskatt. Dette medfører at foretaket må betale 5 prosent finansskatt på arbeidsgiveravgiftspliktige ytelser, samt at selskapskattesatsen utgjør 25 prosent. Denne satsen opprettholdes i 2018 selv om den generelle skattesatsen senkes med ett prosentpoeng fra 24 prosent til 23 prosent i 2018.

2.15 KONTANTER OG KONTANT-EKVIVALENTER

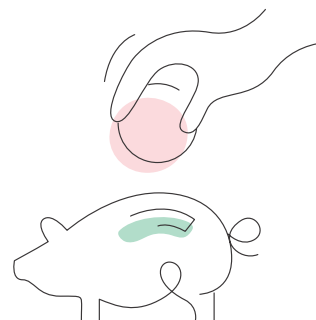
Som kontanter og kontantekvivalenter regnes kontantbeholdning og bankinnskudd tilknyttet daglig drift. Bankinnskudd tilknyttet verdipapirvirksomheten er definert som finansiell eiendel. Kontantstrømoppstillingen er satt opp etter den direkte metoden.

25 %

Skattesats for finansforetak

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring utsatt skatt.

NOTE 3 Viktige regnskapsestimater og vurderinger

Foretaket utarbeider estimater og antakelser om framtidige forhold. Disse evalueres løpende, og er basert på historiske erfaringsdata og forventninger om sannsynlige framtidige hendelser vurdert ut ifra data som foreligger på tidspunktet for avleggelsen av regnskapet.

Det må forventes at estimatene vil avvike fra det endelige utfall, og ned-enfor omtales de områdene hvor det er betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseførte verdier i framtidige perioder. Jmf. note 8, pkt. 8.1.

3.1 FORSIKRINGSKONTRAKTER

Ved beregning av forsikringstekniske avsetninger i bransjen skadeforsikring er det foretatt individuell skadereservering for alle meldte skader (RBNS). Reserveringene justeres i takt med løpende skadebehandling. Alle åpne skader skal ha en spesiell vurdering minst én gang i året.

Avsetning for inntrufne skader som ikke er meldt til selskapet (IBNR), skjer ved hjelp av statistiske modeller.

Modellene tar hensyn til det erfaringsbaserte meldemønsteret innenfor de forskjellige risikogrupperne.

I skadeforsikring foretas det også målinger og justeringer av de totale erstatningsavsetningene (RBNS+IBNR) slik at det totale avsetningsnivået blir

målt opp mot endringer i risiko-elementer som skadefrekvens, stor-skadeinnslag, bestandssammensetning og bestandsstørrelse. Erstatningsavsetningene er vurdert til forventningsrett nivå og er ikke neddiskontert.

Erstatningsavsetningen inneholder en avsetning for framtidige indirekte skadebehandlingstkostnader (ULAE). Denne beregnes med utgangspunkt i størrelsen på RBNS og IBNR.

Avsetning for ikke opptjent premie utgjør den proratariske delen av forfalt premie som opptjenes etter regnskapsavslutningen.

3.2 ANDELER I EIENDOMSSELSKAPER

Foretaket eier andeler i eiendoms-selskaper organisert som ANS, jmf. note 2, pkt 2.6.

ANS-andelene omsettes ikke i et aktivt marked, og virkelig verdi estimeres ut i fra den underliggende eiendoms verdi. Det er heller ikke et aktivt marked for de underliggende eiendommer, og verdifastsettelsen av disse er basert på en intern prisingsmodell hvor det tas utgangspunkt i et langsiktig avkastningskrav for den enkelte eiendom. Verdsettelsen utføres av søsterselskapet KLP Eiendom AS, som har erfaring med å verdsette investeringseiendom for KLP-konsernet. KLP Eiendom AS er en betydelig eiendomsaktør i det norske markedet.

Per 31.12.2017 ble bygninger og faste eiendommer verdsatt ved hjelp av KLP Eiendom AS verddivurderingsmodell. Modellen tar utgangspunkt i neddiskontering av beregnet 20 års kontantstrøm, og benyttet per 31.12.2017 en diskonteringsfaktor som tilsvarer markedets avkastningskrav for tilsvarende eiendommer.

Følgende hovedkomponenter inngår i framtidig kontantstrøm:

- Gjeldende betingelser, kontraktsutløp og antatt markedsleie
- Ledige arealer med antatt markedsleie
- Parkeringsinntekter, parkeringsareal og antall plasser
- Antatt årlig inflasjon
- Årlig leieregulering i prosent av inflasjon
- Generell ledighet
- Normale årlige driftskostnader
- Normale årlige felleskostnader per m2
- Oppgraderingskostnader per m2 ved nytteleie
- Evt. ytterligere oppgraderingskostnader (år og beløp)
- Antall måneder ledighet ved hvert kontrakts utløp
- Antatt sluttverdi år 20
- Nominelt avkastningskrav

Som en del av verddivurderingen utføres også yieldbetraktninger for den enkelte eiendom og for totalporteføljen. I tillegg til verdsettelse ved bruk av KLP Eiendom AS

verdivurderingsmodell innhentes eksterne verdivurderinger for et utvalg av eiendommene. Disse benyttes for å fastsette egne beregningsparametere og for å kvalitetssikre de interne verdivurderingene.

Mindre endringer i avkastningskravet vil gi relativt store utslag i eiendomsverdiene og det antas at vesentlige endringer i spesielt "Gjeldende betingelser, kontraktutløp og antatt markedsleie" samt "Generell ledighet", er de faktorene som vil påvirke regnskapstallene mest.

Sensitivitetsanalysen (tabellen) viser hvordan verdien av en av foretakets sentralt beliggende kontoreiendommer i Oslo endrer seg ved visse endringer i sentrale parametere i selskapets verdsettelsesmodell. Analysen viser endring i verdi (angitt som prosentvis endring) for gitt endring i en parameter under forutsetning av at alle andre parametere holdes uendret. I realiteten vil det være slik at det er innbyrdes sammenheng mellom flere variabler, slik at en endring i en parameter vil medføre endring i en eller flere andre parametere. Oppgitte sensitivitetstall fanger ikke

opp slike sammenhenger mot andre variabler, og er kun vist for illustrative formål. Virkningene av endringer i parametere vil variere noe fra eiendom til eiendom.

I analysen under forstås avkastningskravet som den rente som benyttes ved neddiskontering av fremtidige kontantstrømmer i modellen. Markedsleie forstås som forventet leie ved reforhandling av eksisterende leiekontrakter eller ved skifte av leietaker. Exit yield forstås som den yielden som benyttes til å beregne sluttverdi ved verdivurderingsmodellens siste analyseperiode (år 20).

3.3 VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE EIENDELER

Finansielle eiendeler som er klassifisert som eiendeler der endringer i virkelig verdi resultatføres, og er i stor grad eiendeler som omsettes i et marked slik at markedsverdien kan fastsettes med stor grad av sikkerhet. For noterte papirer med liten omsetning, vurderes det hvorvidt den observerbare kursen kan antas å være reell.

Dersom det konkluderes med at en observerbar markedskurs ikke er

representativ for eiendelens virkelige verdi, eller verdipapiret ikke omsettes i et notert marked, estimeres markedsverdien. Estimater baseres på markedsforhold som foreligger på balanse dagen. Unoterte rentepapirer prises ut i fra en rentekurve med et risikotillegg som representerer markedets prising av utsteders bransjespesifikke risiko. Det innhentes jevnlig eksterne priser på en betydelig andel av disse unoterte papirene for å etterprøve egne verdsettelsesmodeller.

3.4 TAP PÅ FINANSIELLE EIENDELER

Finansielle eiendeler som ikke måles til markedsverdi, vurderes for verdifall på balansedagen.

KLP Skadeforsikring AS sin portefølje av obligasjoner vurdert til amortisert kost, inkludert obligasjoner som holdes til forfall, vurderes enkeltvis hvert kvartal. Porteføljen består av høyt kredittvurderte utstedere, og dersom utsteders kredittvurdering endres negativt foretas det nedskrivning kun dersom det i tillegg observeres forhold som oppfattes som en objektiv hendelse som innvirker på framtidige kontantstrømmer fra investeringen.

SENSITIVITETSANALYSE

	Endring i parameter	Endring i verdi
Avkastningskrav	+100 bps	-12 %
	-100 bps	15 %
Markedsleie	+10 %	8 %
	-10 %	-8 %
Exit yield	+100 bps	-10 %
	-100 bps	17 %
Inflasjon	+50 bps	7 %
	-50 bps	-6 %

Sensitivitetsanalysen viser hvordan verdien av en av foretakets sentralt beliggende kontoreiendommer i Oslo endrer seg ved visse endringer i sentrale parametere i selskapets verdsettelsesmodell

NOTE 4 Premier, erstatninger og avsetninger

TUSEN KRONER	Yrkes- skade	Inntekts- tap	Motor- vogn- trafikk	Motor- vogn- øvrig	Brann og annen skade på eiendom	Ansvar	Assist- anse	Livs- forsik- ringer	Annet	Totalt 2017
FORFALTE PREMIER										
Brutto premier	105 947	75 184	141 413	284 417	532 882	50 153	36 473	142 741	1 165	1 370 376
Avgitte premier	2 536	0	1 923	0	52 373	169	0	0	0	57 000
Premier for egen regning	103 411	75 184	139 490	284 417	480 509	49 984	36 473	142 741	1 165	1 313 376
FORSIKRINGSTEKNISK RESULTAT										
Opptjente bruttopremier	106 027	75 237	136 466	270 079	525 332	50 425	32 705	146 860	1 165	1 344 295
Påløpne bruttoerstatninger	43 724	70 411	83 384	253 704	427 245	34 808	19 947	157 721	1 067	1 092 010
Forsikringsrelaterte brutto driftskostnader	17 748	13 433	33 810	66 914	105 948	8 440	8 390	25 047	285	280 014
Forsikringsteknisk resultat brutto	44 556	-8 606	19 272	-50 539	-7 861	7 176	4 368	-35 908	-187	-27 729
Forsikringsrelaterte brutto driftskostnader som ikke kan henføres direkte til bransjer, er fordelt forholdsmessig etter premie.										
Gjenforsikringsandel opptjente premier	2 536	0	1 923	0	52 914	164	0	0	0	57 537
Gjenforsikringsandel påløpne erstatninger	0	102	0	0	8 447	0	0	0	0	8 548
Gjenforsikringsandel for- sikringsteknisk resultat	2 536	-102	1 923	0	44 468	164	0	0	0	48 988
Forsikringsteknisk resultat for egen regning	42 020	-8 504	17 349	-50 539	-52 329	7 013	4 368	-35 908	-187	-76 717
Andre inntekter/kostnader	0	0	0	0	0	0	0	0	2 816	2 816
Finansinntekter	76 425	46 928	14 321	18 049	63 882	10 399	2 177	5 877	0	238 057
Resultat	118 445	38 423	31 671	-32 490	11 553	17 412	6 545	-30 032	2 629	164 156
Finansinntekter fordeles på bransjer ut i fra bransjens andel av gjennomsnittlige avsetninger.										
PÅLØPNE ERSTATNINGER BRUTTO										
Årets skader	94 772	61 479	86 833	259 263	445 399	29 723	21 756	160 460	-48	1 164 020
Avviklingsavvik for tidligere år	-51 048	8 932	-3 450	-5 559	-22 536	5 085	-1 809	-2 739	1 115	-72 010
Påløpne erstatninger brutto	43 724	70 411	83 384	253 704	427 245	34 808	19 947	157 721	1 067	1 092 010
PÅLØPNE ERSTATNINGER FOR EGEN REGNING										
Årets skader	94 772	61 479	86 833	259 263	445 399	29 723	21 756	160 460	-48	1 159 637
Avviklingsavvik for tidligere år	-51 048	8 830	-3 450	-5 559	-26 600	5 085	-1 809	-2 739	1 115	-76 175
Påløpne erstatninger for egen regning	43 724	70 309	83 384	253 704	418 799	34 808	19 947	157 721	1 067	1 083 461

NOTE 4 Premier, erstatninger og avsetninger – forts.

TUSEN KRONER	Totalt 2016	Totalt 2015	Totalt 2014	Totalt 2013	Totalt 2012	Totalt 2011	Totalt 2010
FORFALTE PREMIER							
Brutto premier	1 268 206	1 113 333	921 300	832 248	750 279	650 287	630 845
Avgitte premier	47 450	52 352	50 511	57 842	58 992	43 560	50 458
Premier for egen regning	1 220 755	1 060 982	870 789	774 406	691 287	606 727	580 387
FORSIKRINGSTEKNISK RESULTAT							
Opptjente bruttopremier	1 207 548	1 086 784	893 637	786 750	717 181	643 903	585 315
Påløpne bruttoerstatninger	918 456	877 883	553 171	557 306	557 938	506 397	760 151
Forsikringsrelaterte brutto driftskostnader	262 176	218 026	194 099	190 833	174 237	158 893	140 416
Forsikringsteknisk resultat brutto	26 916	-9 126	146 368	38 611	-14 994	-21 387	-315 252
Gjenforsikringsandel opptjente premier	57 401	51 733	51 769	58 571	58 233	45 072	46 786
Gjenforsikringsandel påløpne erstatninger	45 491	73 658	-25 922	-6 813	21 911	-41 962	232 861
Gjenforsikringsandel forsikringsteknisk resultat	11 910	-21 926	77 691	65 384	36 322	87 034	-186 075
Forsikringsteknisk resultat for egen regning	15 006	12 800	68 677	-26 773	-51 316	-108 421	-120 775
Andre inntekter/kostnader	-7 897	1 825	3 151	3 324	2 885	2 629	2 110
Finansinntekter	248 295	168 435	234 952	220 706	208 189	138 877	217 299
Resultat	255 404	183 060	306 780	197 257	159 758	33 085	98 634
PÅLØPNE ERSTATNINGER BRUTTO							
Årets skader	1 041 643	1 026 926	727 214	636 415	571 272	599 201	820 768
Avviklingsavvik for tidligere år	-123 186	-149 043	-174 044	-79 108	-13 334	-92 806	-69 019
Påløpne erstatninger brutto	918 456	877 883	553 171	557 306	557 938	506 395	751 749
PÅLØPNE ERSTATNINGER FOR EGEN REGNING							
Årets skader	991 736	954 794	727 214	636 415	571 272	599 201	571 392
Avviklingsavvik for tidligere år	-118 770	-150 569	-148 122	-72 295	-35 245	-50 844	-55 350
Påløpne erstatninger for egen regning	872 965	804 225	579 093	564 120	536 027	548 357	516 042

NOTE 4 Premier, erstatninger og avsetninger – forts.

TUSEN KRONER	Yrkes- skade	Inntekts- tap	Motor- vogn- trafikk	Motor- vogn- øvrig	Brann og annen skade på eiendom	Ansvar	Assist- anse	Livs- forsik- ringer	Annet	Totalt 2017
FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER										
Ikke opptjent brutto premie 31.12.16	10 497	10 440	53 860	102 295	130 609	7 563	12 607	15 288	0	343 159
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent premie	0	0	0	0	542	0	0	0	0	542
Ikke opptjent premie for egen regning	10 497	10 440	53 860	102 295	130 067	7 563	12 607	15 288	0	342 617
Ikke opptjent brutto premie 31.12.17	10 417	10 386	58 807	116 633	138 159	7 292	16 376	11 169	0	369 240
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent premie	0	0	0	0	0	5	0	0	0	5
Ikke opptjent premie for egen regning	10 417	10 386	58 807	116 633	138 159	7 287	16 376	11 169	0	369 235
Brutto erstatnings- avsetning 31.12.16	699 467	406 750	72 612	51 313	547 156	81 730	4 781	37 733	0	1 901 542
Gjenforsikringsandel av erstatningsavsetning	0	0	0	0	118 661	0	0	0	0	118 661
Erstatningsavsetning for egen regning	699 467	406 750	72 612	51 313	428 495	81 730	4 781	37 733	0	1 782 880
Brutto erstatnings avsetning 31.12.17	683 149	434 340	77 728	61 214	593 886	94 398	6 207	43 730	0	1 994 652
Gjenforsikringsandel av erstatningsavsetning	0	102	0	0	117 435	0	0	0	0	117 537
Erstatningsavsetning for egen regning	683 149	434 238	77 728	61 214	476 451	94 398	6 207	43 730	0	1 877 115

NOTE 5 Virkelig verdi hierarki

31.12.2017 TUSEN KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1 482 534	0	0	1 482 534
Obligasjonsfond	1 482 534	0	0	1 482 534
Aksjer og andeler	464 459	0	653 068	1 117 527
Aksjefond	464 459	0	0	464 459
ANS Andeler	0	0	653 068	653 068
Andre finansielle eiendeler	1 127	0	0	1 127
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	1 948 120	0	653 068	2 601 188

NOTE 5 Virkelig verdi hierarki – forts.

31.12.2016 TUSEN KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1 623 046	0	0	1 623 046
Obligasjonsfond	1 623 046	0	0	1 623 046
Aksjer og andeler	474 357	0	616 581	1 090 939
Aksjefond	474 357	0	0	474 357
ANS Andeler	0	0	616 581	616 581
Andre finansielle eiendeler	24 230	0	0	24 230
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	2 121 634	0	616 581	2 738 215

ENDRINGER I NIVÅ 3 AKSJER, UNOTERTE	2017	2016
Inngående balanse	616 581	553 792
Solgt	0	0
Kjøpt	0	0
Urealiserte endringer	55 565	89 595
Annet	-19 078	-26 806
Utgående balanse	653 068	616 581

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

NIVÅ 1

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet.

Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer.

NIVÅ 2

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra observerbare markedsdata. Dette inkluderer priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens og derfor ikke anses som omsatt i et aktivt marked, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner.

NIVÅ 3

Instrumenter på nivå 3 innehar ingen observerbare markedsdata eller omsettes i markeder ansett som inaktive. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt. Instrumentene som omfattes i nivå 3 hos KLP Skadeforsikring AS er ANS andeler i eiendomsselskaper. Se også note 3 Viktige regnskapsestimater og vurderinger, pkt. 3.2 Andeler i eiendomsselskap.

NOTE 6 Netto inntekter fra investeringer

TUSEN KRONER	2017	2016
Renter bank	190	314
Renter obligasjoner virkelig verdi	60 459	20 561
Sum renteinntekter finansielle instrumenter til virkelig verdi	60 648	20 875
Renter obligasjoner amortisert kost	58 378	60 002
Renter utlån	0	0
Sum renteinntekter finansielle instrumenter til amortisert kost	58 378	60 002
Utbytte/renter aksjer og andeler	0	0
Sum renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler	119 027	80 877
Verdiendring aksjer og andeler	49 806	171 975
Verdiendring obligasjoner	0	0
Sum verdiendring finansielle instrumenter til virkelig verdi	49 806	171 975
Verdiendring obligasjoner	0	0
Verdiendring utlån	0	0
Sum verdiendring finansielle instrumenter til amortisert kost	0	0
Verdiendring annet	0	0
Sum verdiendringer på investeringer	49 806	171 975
Realisert aksjer og andeler	70 810	327
Realisert obligasjoner	3 789	-202
Realisert derivater	0	0
Realisert annet	-73	-4
Sum realiserte finansielle instrumenter til virkelig verdi	74 527	121
Realisert obligasjoner til amortisert kost	0	90
Sum realisert finansielle instrumenter til amortisert kost	0	90
Andre finansielle kostnader og inntekter	0	0
Sum realisert gevinst og tap på investeringer	74 527	211
Transaksjonsrelaterte kostnader	-156	-57
Forvaltningsgodtgjørelse	-2 755	-2 572
Renteutgifter	-76	-57
Pensjonsberegning egne ansatte	-2 314	-2 081
Sum administrasjonskostnader knyttet til investeringer, herunder rentekostnader	-5 302	-4 768
Sum netto inntekter fra investeringer	238 057	248 295

Noten gir en spesifisert oversikt over linjene i balansen som utgjør «Netto inntekter fra investeringer».

NOTE 7 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser**NÆRMERE OM BEREGNING AV VIRKELIG VERDI**

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på arm-lengdes avstand. Dersom markedet for verdipapiret ikke er aktivt, eller verdipapiret ikke er notert på børs eller tilsvarende, benytter konsernet verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi. Disse baseres bl.a. på informasjon om nylige gjennomførte transaksjoner på forretningsmessige vilkår, henvisning til omsetning av lignende instrumenter og prising ved hjelp av eksternt innhentede rentekurver og rentedifferansekurver. Estimaterne bygger i størst mulig grad på eksterne observerbare markedsdata, og i liten grad på selskaps-spesifikk informasjon.

De ulike finansielle instrumenter prises dermed på følgende måte:

a) Aksjer (noterte)

Likvide aksjer verdsettes som hovedregel på basis av priser levert fra indekssleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom ulike kilder for å fange opp eventuelle feil.

Følgende kilder benyttes for norske aksjer:

- Oslo Børs (primærkilde)
- Morgan Stanley Capital International (MSCI) / Reuters
- Bloomberg

Følgende kilder benyttes for utenlandske aksjer:

- Morgan Stanley Capital International (MSCI) (primærkilde)
- Reuters
- Bloomberg

b) Aksjer (unoterte)

Konsernet benytter, så langt det lar seg gjøre, bransjeambefalingene til Verdipapirfondenes forening. Dette innebærer i hovedtrekk følgende: Sist omsatt kurs har hovedprioritet. Dersom sist omsatt kurs ligger utenfor salg-/kjøpskursen i markedet, justeres pris deretter. Det vil si at hvis sist omsatt er under salgskurs, justeres pris opp til salgskursen. Hvis den er over kjøpskurs justeres den ned til kjøpskursen. Dersom priset anses som utdatert justeres prisen etter en markedsindeks. Selskapet har valgt Oslo Børs sin small cap indeks (OSESX) som en tilnærming for unoterte aksjer.

For aksjer hvor svært lite informasjon foreligger foretas en skjønnsmessig vurdering. Med dette menes enten en fundamental analyse av selskapet, eller en meglervurdering.

c) Utenlandske rentepapirer

Utenlandske rentepapirer prises i hovedregel på bakgrunn av priser innhentet fra indekssleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom flere ulike kilder for å fange opp eventuelle feil.

Følgende kilder benyttes:

- Barclays Capital Indices
- Bloomberg
- Reuters

Barclays Capital Indices har første-prioritet (de dekker henholdsvis utenlandsk stat og utenlandsk kreditt). Deretter benyttes Bloomberg med bakgrunn i Bloomborgs priskilde Business Valuator Accredited in Litigation (BVAL).

BVAL inneholder verifiserte priser fra Bloomberg. Siste-prioritet er Reuters.

d) Norske rentepapirer - stat

Til prising av norske statsobligasjoner benyttes Bloomberg som kilde. Det er Oslo Børs som leverer prisen (via Bloomberg). Kursene sammenlignes med kursene fra Reuters for å avdekke eventuelle feil.

e) Norske rentepapirer**- annet enn stat**

Norske rentepapirer unntatt stat prises hovedsakelig direkte på kurser fra Nordic Bond Pricing. De papirene som ikke inngår hos Nordic Bond Pricing, prises teoretisk. Teoretisk pris skal baseres på antatt nåverdi ved salg av posisjonen. Diskontering gjøres ved å benytte en nullkuponkurve. Nullkuponkurven oppjusteres med en kredittspread som skal hensyn ta obligasjonens risiko. Kredittspread beregnes ut fra en spreadkurve hvor obligasjonens durasjon hensyn tas. Nordic Bond Pricing er hovedkilde for spreadkurver. Disse leverer selskaps-spesifikke kurver og kurver for norske sparebanker, kommuner og kraft. Sparebanker har ulike spreadkurver basert på forvaltningskapital.

For selskaper hvor Nordic Bond Pricing ikke leverer spreadkurver, benytter vi spreadkurver fra tre norske banker. Når spreadkurver er tilgjengelig fra flere av disse bankene, benyttes et likevektet gjennomsnitt.

f) Obligasjoner som måles til amortisert kost (herunder obligasjoner som holdes til forfall)

Markedskurser innhentes for disse verdipapirene etter samme prinsipp som for norske rentepapirer beskrevet ovenfor. Spreadkurvene leveres av SE Banken og Swedbank.

NOTE 7 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser – forts.

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi, foretas det på balansedagen en vurdering av hvorvidt det finnes objektive indikatorer for verdiforringelse av den enkelte finansielle eiendel eller en gruppe av ensartede finansielle eiendeler.

Ved vurderingen av om det foreligger verdiforringelse legges det vekt på hvorvidt utsteder/debitor har vesentlige finansielle vanskeligheter, om det fore-

ligger kontraktsbrudd, herunder mislighold, det vurderes om det er sannsynlig at skyldner går konkurs, det ikke lenger finnes et aktivt marked for eiendelen på grunn av finansielle vanskeligheter eller det observeres målbar nedgang i forventet kontantstrøm fra en gruppe finansielle eiendeler. Vurderingen baseres utelukkende på historiske forhold, framtidige hendelser vurderes ikke uansett grad av sannsynlighet. Dersom det foreligger objektive bevis

foretas det nedskrivning. Nedskrivningen beregnes ved å sammenligne ny, forventet kontantstrøm med opprinnelig kontantstrøm diskontert med hhv. opprinnelig effektiv rente (eiendeler med fast rente) eller med effektiv rente på måletidspunktet (eiendeler med flytende rente). Nedskrivningen føres mot avsetningskonto og innregnes i resultatregnskapet. En eventuell reversering av tidligere nedskrivning føres tilbake mot avsetningskonto via resultatet.

TUSEN KRONER	31.12.2017		31.12.2016	
	Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi
EIENDELER MÅLT TIL AMORTISERT KOST				
Investeringer som holdes til forfall - målt til amortisert kost				
Norske hold til forfall obligasjoner			69 986	72 572
Opptjente ikke forfalte renter			879	879
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	118 683	123 104	118 640	126 645
Opptjente ikke forfalte renter	2 614	2 614	2 611	2 611
Sum investeringer som holdes til forfall	121 297	125 719	192 115	202 707
Obligasjoner klassifisert som utlån og fordringer- målt til amortisert kost				
Norske obligasjonslån	506 219	550 109	475 665	519 223
Opptjente ikke forfalte renter	9 605	9 605	9 449	9 449
Utenlandske obligasjonslån	889 387	933 039	684 568	710 873
Opptjente ikke forfalte renter	15 198	15 198	11 139	11 139
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	1 420 409	1 507 950	1 180 821	1 250 684
Sum finansielle eiendeler til amortisert kost	1 541 706	1 633 669	1 372 937	1 453 391
EIENDELER MÅLT TIL VIRKELIG VERDI				
Andeler i eiendomsselskap	653 068	653 068	616 581	616 581
Norske aksjefond	464 459	464 459	474 357	474 357
Sum aksjer og andeler	1 117 527	1 117 527	1 090 939	1 090 939
Norske obligasjonsfond	1 482 534	1 482 534	1 623 046	1 623 046
Sum rentefondsandeler	1 482 534	1 482 534	1 623 046	1 623 046
Sum andre finansielle eiendeler	1 127	1 127	24 230	24 230
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi	2 601 188	2 601 188	2 738 215	2 738 215
Sum investeringer	4 142 894	4 234 857	4 111 152	4 191 607

NOTE 8 Risikostyring

Foretaket er gjennom sin virksomhet eksponert for forsikrings- og finansiell risiko. For foretaket er den overordnede risikostyringen innrettet mot at den finansielle risikoen håndteres på en slik måte at man til enhver tid imøtekommer de forpliktelsene forsikringskontraktene påfører virksomheten.

Risikostyringen håndteres av foretakets økonomienhet som ser til at styrets retningslinjer for risikohåndtering blir ivarettatt. Foretaket har også etablert en egen risikostyringskomite bestående av foretakets ledergruppe samt tre andre sentrale medarbeidere som faste deltakere.

KLP-konsernets risikostyringsenhet ivaretar rollen som uavhengig risikostyringsenhet.

8.1 FORSIKRINGSRISIKO

Forsikringsrisikoen for den enkelte forsikringskontrakt består av sannsynligheten for at det inntreffer et forsikringstilfelle og usikkerheten i størrelsen på erstatningsutbetalingen. Usikkerheten på porteføljenivå er i tillegg påvirket av faktorer som lovendringer og rettsavgjørelser. Den relative forsikringsrisikoen vil være mindre jo større totalporteføljen er. Den samlede forsikringsrisikoen vil også bli mindre ved at porteføljen har en geografisk spredning og er spredt på

forskjellige forsikringsprodukter. I tillegg er det en risiko for at erstatningsavsetningen, det vil si det beløp som er avsatt for skader, vil avvike fra de endelige erstatningene for disse skadene.

I resultateffekt-tabellen under vises resultateffekten ved 1 prosent endring i kostnader, premienivå, skadeutbetalinger og erstatningsavsetning.

Det er utarbeidet retningslinjer for hvilke typer risiko foretaket aksepterer i sin portefølje. I utgangspunktet aksepterer risikoer fra kunder som ligger innenfor foretakets primære målgrupper så sant forsikringsomfanget ligger innenfor de produktene foretaket ordinært tilbyr. Premie differensieres ut fra den enkelte kundes risiko. Ved grensetilfeller følges særskilte beslutningsrutiner før risiko kan overtas.

Foretaket reduserer sin forsikringsrisiko, herunder konsentrasjonsrisiko, ved reassuranseavdekninger som begrenser foretakets egenregning per skade. For å redusere kredittrisiko mot reassurandører benyttes kun reassuranseforetak med tilfredsstillende kreditt-rating. I tillegg fordeles hver enkelt reassuransekontrakt mellom flere uavhengige reassurandører.

8.2 FINANSIELL RISIKO

Foretakets finansielle risiko består av likviditetsrisiko, markedsrisiko og kredittrisiko.

a) Likviditetsrisiko

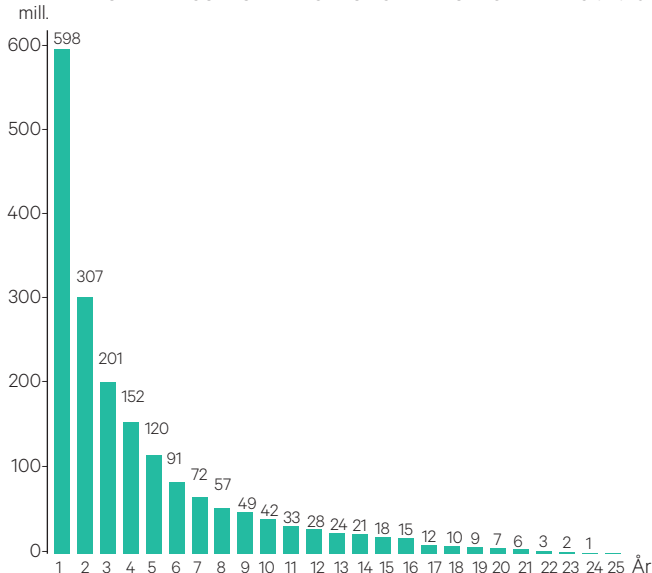
Foretaket har behov for likviditet i forhold til å utbetale erstatningsoppgjør i forbindelse med forsikringsvirksomheten. I tillegg er det behov for likviditet til å håndtere foretakets løpende forpliktelser relatert til den daglige drift.

Foretakets erstatningsavsetning per 31.12.2017 forventes å ha følgende forfallsprofil. Se graf under.

Risikoen for at foretaket ikke skal ha tilstrekkelig likviditet til å dekke kort-siktig gjeld er svært liten ettersom en stor del av foretakets eiendeler er likvide.

Foretakets likviditetsstrategi innebærer at foretaket til enhver tid skal ha tilstrekkelige likvide midler til å møte foretakets forpliktelser ved forfall, uten at det påløper kostnader av betydning knyttet til å frigjøre midler. Aktiva sammensetningen i foretakets porteføljer skal være tilstrekkelig likvid til å kunne dekke annet likviditetsbehov som kan oppstå. KLP Kapitalforvaltning AS forvalter foretakets likviditet. Det er etablert

NOK mill. ERSTATNINGSAVSETNINGENS FORFALLSPROFIL PER 31.12.2017

RESULTATEFFEKT

1 % endring i kostnader	2,8 MNOK
1 % endring i premienivå	13,4 MNOK
1 % endring i skadeutbetalinger	9,9 MNOK
1 % endring i erstatningsavsetning	18,8 MNOK

interne rammer for størrelsen på likviditetsbeholdningen. Foretakets økonomienhet overvåker utviklingen i likviditetsbeholdningen fortløpende. Foretakets styre vedtok i desember 2017 en kapitalforvaltningsstrategi for 2018. Den inneholder blant annet rammer, ansvarsforhold, risikomål og beredskapsplan for likviditetsstyringen.

b) Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som følge av endringer i markedspriser på aksjer, obligasjoner og andre verdipapirer og valuta. Markedsrisikoen avhenger både av volatiliteten i markedsprisene og posisjonenes størrelse. Utviklingen i norske og internasjonale verdipapirmarkeder har generelt stor betydning for foretakets resultater.

Aksjeeksponeringen er vurdert som å være den største finansielle risikofaktoren på kort sikt. På lengre sikt er imidlertid risikoen for lave renter av større betydning. Forsikringstekniske avsetninger påvirkes, slik regelverket i dag er utformet, ikke direkte av endringer i markedsrenten. Ved eventuell fremtidig overgang til markedsverdi på forpliktelsene, vil reservenes størrelse for langhalet forretning variere i tråd med renteendringer.

Foretaket har en strategi som innebærer delvis valutasikring av internasjonal eksponering. Sikring av valutaeksponeringen gjøres gjennom derivater, og den økonomiske sikrings-

effekten kommer til uttrykk gjennom ordinær regnskapsmessig behandling uten bruk av sikringsbokføring. Som hovedregel er alle foretakets renteinvesteringer i fremmed valuta sikret tilbake til norske kroner. Investeringer i KLP AksjeGlobal Indeks II fond hadde ved utgangen av 2017 er tilnærmet 100 prosent sikring tilbake til norske kroner.

I foretakets forvaltning brukes derivater prinsipielt for risikoreduksjon samt for kostnads- og tidseffektiv implementering av verdisikring eller tilpasninger i investeringsporteføljen. I mange tilfeller vil det både være billigere og raskere å foreta risikoendringer ved hjelp av derivater enn ved handel i underliggende instrumenter. Et eksempel kan være kortsiktige justeringer av aksjeeksponering i globale markeder.

Foretakets markedsrisiko vurderes fortløpende ved hjelp av stresstester og statistiske analyseverktøy.

Sensitivitetsanalyse markedsrisiko
Markedsrisikoen i et forsikringsforetak kan måles på forskjellige måter. Foretaket måler markedsrisiko i henhold til Solvens II regelverket. Denne metoden er kalibrert etter et 1 av 200 års nivå (99,5%).

Oppstillingen nedenfor viser markedsrisiko for KLP Skadeforsikring AS beregnet i henhold til Solvens II regelverket.

c) Kredittrisiko

Det er lagt vekt på at kredittksponeeringen er diversifisert for å unngå konsentrasjon av kreditttrisiko mot enkelte debitorer. Endringer i debitors kredittvurdering overvåkes og følges opp av KLP Kapitalforvaltning AS.

I forbindelse med reassuranse foreligger det også en kreditttrisiko. Dette følges opp av foretakets økonomienhet.

Foretaket har god balanse mellom norske og internasjonale obligasjoner og har en portefølje av utelukkende gode kreditter med høykredittkvalitet, jfr. Ratingbyråenes rangeringer. I porteføljen hold til forfall- og anleggsobligasjoner på ca. 1,5 milliarder kroner er 8 prosent ratet AAA. Foretaket har 614 millioner kroner i et internasjonal kredittobligasjonsfond. Kredittksponeeringen i dette fondet følger tett eksponeringen til Barclays Capital Aggregate Corporate Indeksen. Fondet er ratet av S&P til A-. Uratet/non investement grade innebærer nesten utelukkende at papirene ikke innehar rating. Dette gjelder i all hovedsak enkelte norske finansinstitusjoner, kommuner/fylkeskommuner og andre investeringer innen norsk finans.

Det er ikke foretatt nedskrivning for kreditttap i foretakets obligasjonsportefølje i de perioder som presenteres i dette årsregnskapet.

MARKEDSRISIKO

	31.12.17	31.12.16
Markedsrisiko KLP Skadeforsikring AS	583 mill	515 mill.
Herav		
Renterisiko	107 mill.	99 mill.
Aksjerisiko	188 mill.	177 mill.
Eiendomsrisiko	164 mill	154 mill
Valutarisiko	27 mill.	8 mill.
Kredittmarginrisiko	285 mill.	238 mill.
Konsentrasjonsrisiko	6 mill.	7 mill.
Diversifisering	-195 mill.	-169 mill.

Markedsrisiko er risikoen for tap som følge av endringer i markedspriser på aksjer, obligasjoner og andre verdipapirer og valuta

NOTE 9 Kreditrisiko

31.12.2017 TUSEN KRONER						
	Investment grade AAA til BBB	Lavere Rating	Offentlig garanti	Bank og finans	Øvrige	Totalt
Andre finansielle eiendeler	1 127	0	0	0	0	1 127
Investeringer som holdes til forfall	121 297	0	0	0	0	121 297
Utlån og fordringer	1 068 926	0	0	0	351 483	1 420 409
Andeler rentefond	0	0	45 541	0	1 436 993	1 482 534
Kontanter og innskudd	106 791	0	0	0	0	106 791
Sum	1 298 141	0	45 541	0	1 788 476	3 132 158

SPESIFISERING AV INVESTMENT GRADE	AAA	AA	A	BBB	Sum Investment grade
Andre finansielle eiendeler	0	20	1 106	0	1 127
Investeringer som holdes til forfall	50 614	39 359	31 324	0	121 297
Utlån og fordringer	73 496	151 791	676 281	167 358	1 068 926
Andeler rentefond	0	0	0	0	0
Kontanter og innskudd	0	0	106 791	0	106 791
Sum	124 110	191 171	815 503	167 358	1 298 141

31.12.2016 TUSEN KRONER						
	Investment grade AAA til BBB	Lavere Rating	Offentlig garanti	Bank og finans	Øvrige	Totalt
Andre finansielle eiendeler	24 230	0	0	0	0	24 230
Investeringer som holdes til forfall	192 115	0	0	0	0	192 115
Utlån og fordringer	848 174	0	0	0	332 648	1 180 821
Andeler rentefond	680 328	0	86 491	0	856 227	1 623 046
Kontanter og innskudd	63 407	0	0	0	0	63 407
Sum	1 808 254	0	86 491	0	1 188 874	3 083 620

SPESIFISERING AV INVESTMENT GRADE	AAA	AA	A	BBB	Sum Investment grade
Andre finansielle eiendeler	0	205	24 025	0	24 230
Investeringer som holdes til forfall	121 486	70 629	0	0	192 115
Utlån og fordringer	61 698	161 814	589 041	35 620	848 174
Andeler rentefond	0	0	680 328	0	680 328
Kontanter og innskudd	0	0	63 407	0	63 407
Sum	183 184	232 649	1 356 801	35 620	1 808 254

NOTE 9 Kredittrisiko - forts.

I noteinndelingen er det benyttet rating fra Standard & Poor's, Moody's Investor Services og Fitch Ratings. Alle tre ratingbyråer er likestilte som grunnlag for investeringer i rentepapirer. Tabellen viser eksponering mot ratingkategoriene som ratingbyråene benytter seg av, dette er konvertert til S&P sin inn-

deling hvor AAA er tilknyttet papirer med høyest kredittverdighet. Det er den dårligste ratingen av de tre som er benyttet i noteinndelingen. Uratet/non Investment grade gjelder i all hovedsak rentepapirer utstedt av norsk offentlig sektor, norske finansinstitusjoner og andre investeringer innen norsk finans.

KLP Skadeforsikring AS har strenge retningslinjer for investeringer i rentepapirer, som også gjelder for investeringer som faller inn under denne kategorien.

Sum som vises på hver kategori er avstemt bare mot linjer i balansen.

MILLIONER KRONER	31.12.2017	31.12.2016
TI STØRSTE MOTPARTER		
Motpart 1	107 080	121 494
Motpart 2	101 487	100 805
Motpart 3	100 817	100 380
Motpart 4	100 380	87 214
Motpart 5	82 060	80 820
Motpart 6	55 959	55 928
Motpart 7	52 121	52 127
Motpart 8	51 680	51 650
Motpart 9	51 412	51 420
Motpart 10	50 716	50 716
Totalt	753 711	752 554

Tabellen ovenfor viser de ti største motpartene KLP Skadeforsikring AS har eksponering mot. Beløpene oppgitt er balanseført verdi. Majoriteten av de ti største motpartene er enten finansinstitusjoner eller motparter omfattet av en offentlig garanti (statlig eller kommunal garanti). Rating sammenstilles fra Moody's, Fitch og S&P.

NOTE 10 Renterisiko

31.12.2017 TUSEN KRONER	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm	Sum
EIENDELER							
Aksjefondsandeler ¹	35	0	0	0	0	177	211
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	0	0	0	0	0	0	0
Rentefondsandeler	-49 865	0	0	0	0	6 980	-42 885
Utlån og fordringer	0	0	0	0	0	253	253
Kontanter og innskudd	0	0	0	0	0	615	615
Sum	-49 830	0	0	0	0	8 025	-41 806

31.12.2016 TUSEN KRONER	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm	Sum
EIENDELER							
Aksjefondsandeler ¹	46	0	0	0	0	251	297
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	0	0	0	0	0	0	0
Rentefondsandeler	-50 013	0	0	0	0	7 283	-42 730
Utlån og fordringer	0	0	0	0	0	277	277
Kontanter og innskudd	0	0	0	0	0	582	582
Sum	-49 967	0	0	0	0	8 392	-41 575

¹Aksjefondsandeler dekker den delen av fondet som ikke er aksjer, men som består av eiendeler omfattet av renterisiko; overskuddslikviditet i form av bankkontoer og derivater brukt til sikringsformål.

Renterisiko på lengre sikt kan antas å være betydelig på bakgrunn av en stor andel investeringer i rentebærende papirer og fluktusjon i rentenivået.

Noten viser resultateffekten ved endring av markedsrenten på en prosent, for virkelig verdi risiko og flytende rente risiko. Virkelig verdi

risiko er beregnet ved endring i virkelig verdi på relaterte instrumenter hvis renten hadde vært en prosent høyere ved periodeslutt. Flytende rente risiko indikerer endringen i kontantstrømmer hvis renten hadde vært en prosent høyere gjennom året det rapporteres på. Summen av disse reflekterer den samlede resultateffekten som scenarioet

ved en prosents høyere rente hadde gitt KLP Skadeforsikring AS. KLP Skadeforsikring AS har forøvrig en stor beholdning av gjeldsinstrumenter med fast rente som måles til amortisert kost, disse gir ingen resultateffekt ved endring i markedsrenten.

NOTE 11 Valutarisiko

31.12.2017 Tusen kroner	Balanseposter eksl. valutaderivater		Valutaderivater		Omregnings- kurs	Sum		Netto- posisjon
	Valuta	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler		Gjeld	Valuta/NOK	
Australske dollar	1 845	0	0	-1 179	6,397	1 845	-1 179	4 256
Canadiske dollar	4 443	0	30	-3 577	6,528	4 473	-3 577	5 849
Sveitsiske franc	1 530	0	0	-1 122	8,393	1 530	-1 122	3 424
Danske kroner	1 990	0	77	-1 594	1,319	2 067	-1 594	624
Euro	21 754	-86	203	-20 559	9,822	21 958	-20 644	12 899
Britiske Pund	5 761	0	117	-5 162	11,065	5 878	-5 162	7 921
Hong Kong dollar	4 704	0	0	-3 298	1,046	4 704	-3 298	1 471
Israelske shekel	231	0	1	-111	2,356	232	-111	285
Japanske yen	502 138	-42	1 933	-378 033	0,073	504 071	-378 075	9 148
New Zealandske dollar	36	0	1	-29	5,817	37	-29	49
Svenske kroner	4 113	0	160	-3 252	0,999	4 272	-3 252	1 019
Singapore dollar	369	0	1	-234	6,120	369	-234	825
Amerikanske dollar	84 214	-8	36	-76 786	8,179	84 250	-76 794	60 986
Sum valutaposisjoner								108 758

31.12.2016 Tusen kroner	Balanseposter eksl. valutaderivater		Valutaderivater		Omregnings- kurs	Sum		Netto- posisjon
	Valuta	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler		Gjeld	Valuta/NOK	
Australske dollar	1 922	0	19	-1 664	6,233	1 941	-1 664	1 727
Canadiske dollar	4 785	0	41	-4 436	6,419	4 826	-4 436	2 504
Sveitsiske franc	1 620	0	50	-1 598	8,469	1 670	-1 598	607
Danske kroner	5 102	0	138	-2 094	1,221	5 240	-2 094	3 841
Euro	22 213	-167	63	-21 605	9,079	22 276	-21 771	4 578
Britiske Pund	5 624	0	104	-5 580	10,636	5 728	-5 580	1 572
Hong Kong dollar	3 767	0	239	-3 828	1,110	4 006	-3 828	197
Israelske shekel	221	0	202	-345	2,237	423	-345	176
Japanske yen	487 313	0	8 409	-483 675	0,074	495 722	-483 675	889
New Zealandske dollar	40	0	0	-40	6,002	40	-40	-2
Svenske kroner	12 150	0	13	-4 279	0,948	12 163	-4 279	7 469
Singapore dollar	337	0	0	-281	5,958	337	-281	331
Amerikanske dollar	82 901	0	355	-82 019	8,608	83 256	-82 019	10 647
Sum valutaposisjoner								34 537

KLP Skadeforsikring AS har ingen eiendeler eller gjeld direkte på balansen. All valutaeksponering i KLP Skadeforsikring AS kommer fra foretakets eierandeler i norskregistrerte verdipapirfond som har investert i verdipapirer

i utenlandsk valuta. Disse verdipapirfondene har valutasikring internt i fondet, og KLP Skadeforsikring AS har ingen valutasikringsinstrumenter direkte på egen balanse.

Noten viser brutto eksponering mot valuta på eiendel- og gjeldssiden i verdipapirfondsandelene, fordelt på underliggende investering og sikring i verdipapirfondet.

NOTE 12 Andeler verdipapirfond og ansvarlige selskaper

31.12.2017 TUSEN KRONER	Organisasjonsnr.	Antall	Anskaffelseskost	Markedsverdi
AKSJEFOND				
KLP Aksjglobal Indeks I	987570113	28 271	80 000	87 409
KLP Aksjglobal Indeks II	987570199	123 321	115 207	294 198
KLP Aksjglobal Lavbeta I	912651037	12 916	16 983	23 532
KLP AksjeNorge	880854062	8 884	19 796	59 320
Sum aksjefond			231 987	464 459
RENTEFOND				
KLP FRN	979518382	527 928	546 472	551 210
KLP Pengemarked	979518218	5 156	5 161	5 158
KLP Kredittobligasjon	993511757	108 371	115 564	115 599
KLP Obligasjon 5 år	979518315	57 392	74 338	74 164
KLP Obligasjon Global I	989753746	592 859	614 047	690 862
KLP Statsobligasjon	993511668	44 762	45 812	45 541
Sum rentefond			1 401 394	1 482 534
ANDELER I EIENDOMSSELSKAPER				
Andeler i Byporten ANS	954378004			362 762
Andeler i Frydenlund Eiendom ANS	855521482			290 306
Sum andeler i eiendomsselskap				653 068

NOTE 12 Andeler verdipapirfond og ansvarlige selskaper – forts.

31.12.2016 TUSEN KRONER	Organisasjonsnr.	Antall	Anskaffelseskost	Markedsverdi
AKSJEFOND				
KLP Aksjglobal Indeks II	987570199	189 553	202 875	382 892
KLP Aksjglobal Lavbeta I	912651037	12 916	16 983	21 335
KLP Aksjenorden Indeks	980854043	4 186	7 461	15 130
KLP AksjeNorge	880854062	9 718	21 253	55 000
Sum aksjefond			248 572	474 357
RENTEFOND				
KLP FRN	979518382	572 111	592 121	594 707
KLP Pengemarked	979518218	29 416	29 346	29 402
KLP Obligasjon 1 år	979518342	38 445	38 675	38 991
KLP Kredittobligasjon	993511757	135 432	144 418	144 075
KLP Obligasjon 5 år	979518315	38 140	49 782	49 052
KLP Obligasjon Global I	989753746	572 674	588 649	680 328
KLP Statsobligasjon	993511668	84 612	86 469	86 491
Sum rentefond			1 529 459	1 623 046
ANDELER I EIENDOMSSELSKAPER				
Andeler i Byporten ANS	954378004			356 796
Andeler i Frydenlund Eiendom ANS	855521482			259 785
Sum andeler i eiendomsselskap				616 581

NOTE 13 Aksjekapital

TUSEN KRONER	31.12.2017	31.12.2016
AKSJEKAPITAL		
Antall aksjer 01.01.	68 750	68 750
Antall aksjer 31.12.	68 750	68 750
Aksjekapital 01.01.	220 000	220 000
Aksjekapital 31.12.	220 000	220 000
Totalresultat etter skatt per aksje i kroner	2 056	2 987

Foretaket har én aksjeklasse fordelt på 68.750 aksjer à kr. 3.200,00. Det er ingen bestemmelser i vedtektene vedrørende eventuelle begrensninger i stemmerett.

KLP Skadeforsikring AS er et heleid datterselskap av Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og inngår i konsernregnskapet til KLP. KLPs forretningskontor har adresse Dronning Eufemias gate 10, Oslo. Der kan man ved henvendelse få utlevert konsernregnskapet. Dette er også tilgjengelig på klp.no.

NOTE 14 Kapitalkrav

Solvens II er innført fra 01.01.2016 og beregningen av solvensmargin endres fullstendig samtidig med at tidligere krav til kapitaldekning og kjernekapitaldekning bortfaller. I Solvens II-balansen inngår eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi. For eiendeler som

har en annen verdi i regnskapet legges derfor mer-/mindreverdiene til. For foretakets forsikringsforpliktelser finnes det ikke observerbare markedsverdier. Disse beregnes derfor ved et beste estimat basert på actuarielle forutsetninger. I tillegg kommer en

risikomargin som skal reflektere en tredjeparts kapitalkostnader ved å overta disse forpliktelsene.

Kapitalgruppe 1 fremkommer av Solvens II-balansen. Kapitalgruppe 2 består av avsetning til naturskadefondet.

	31.12.2017	31.12.2016
Solvensgrad	233 %	261 %

MILLIONER KRONER FORENKLET SOLVENS II BALANSE	31.12.2017	31.12.2016
Eiendeler, bokført	4 594	4 489
Merverdier investeringer (HTF m.m.)	92	81
Verdijustering reassuranseandeler	-52	-2
Immaterielle eiendeler	-26	-9
Fordringer på forsikringstakere	-200	-
Utsatt skatt	18	16
Sum eiendeler etter Solvens II	4 426	4 574

MILLIONER KRONER	31.12.2017	31.12.2016
Beste estimat	1 975	2 066
Risikomargin	138	124
Andre forpliktelser	311	383
Utsatt skatteforpliktelse	237	242
Sum forpliktelser etter Solvens II	2 662	2 816
Eiendeler minus forpliktelser	1 764	1 758
- Avsetning til naturskadefondet	-164	-160
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 1	1 600	1 599
Avsetning til naturskadefondet	164	160
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 2	164	160
Tellende ansvarlig kapital under Solvens II	1 764	1 758

NOTE 14 Kapitalkrav – forts.

MILLIONER KRONER	31.12.2017	31.12.2016
Markedsrisiko	778	685
Diversifisering markedsrisiko	-195	-169
Motpartrisiko	88	72
Forsikringsrisiko	860	823
Diversifisering forsikringsrisiko	-184	-174
Diversifisering generelt	-429	-397
Operasjonell risiko	58	61
Tapsabsorberende evne til ustatt skatt	-219	-225
Solvenskapitalkrav (SCR)	758	674
Det lineære minstekapitalkravet (MCR_lineær)	412	387
Minimum	189	168
Maksimum	341	303
Minstekapitalkravet (MCR)	341	303
Solvensgrad	233 %	261 %

NOTE 15 Immaterielle eiendeler

TUSEN KRONER	31.12.2017	31.12.2016
Bokført verdi 01.01	9 229	10 137
Anskaffelseskost 01.01	65 532	57 168
Tilgang gjennom året	18 106	8 363
herav internt opparbeidet	1 633	948
herav kjøpt	16 472	7 415
Avgang	0	0
Anskaffelseskost 31.12.	83 637	65 532
Akkumulerte avskrivninger tidligere år	-56 303	-39 547
Åretes ordinære avskrivninger, lineær	-1 608	-4 316
Årets nedskrivning		-12 440
Bokført verdi per 31.12.	25 726	9 229

Avskrivningstid 3 til 10 år.

NOTE 16 Ytelser til ledende ansatte/styrende organer

2017 TUSEN KRONER	Utbetalt fra foretaket				Utbetalt fra foretak i samme konsern					
	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons-opptjening	Lån	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons-opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2017	Avdragsplan ¹⁾
LEDENDE ANSATTE										
Tore Tenold, administrerende direktør	2 889	156	955	-	-	-	-	2 497	2,10	Fleksilån
STYRET										
Sverre Thornes, leder	-	-	-	-	3 900	205	1 457	13 556	2,10-2,35	A45/A47
Jan Hugo Sørensen	85	-	-	-	-	-	-	3 355	2,35-2,65	A34/A43
Inger Østensjø ²⁾	42	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Camilla Dunsæd	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Steinar Haukeland, valgt av og blant de ansatte	85	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mona Wittenberg, valgt av og blant de ansatte	85	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marianne Sevaldsen	-	-	-	-	2 655	167	1 140	4 439	2,1	Fleksilån
Lene Elisabeth Bjerkan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LÅN TIL ANSATTE										
Lån ansatte i KLP Skadeforsikring AS på ansattevilkår	-	-	-	-	-	-	-	104 178	-	-
Lån ansatte i KLP Skadeforsikring AS på ordinære vilkår	-	-	-	-	-	-	-	82 168	-	-

2016 TUSEN KRONER	Utbetalt fra foretaket				Utbetalt fra foretak i samme konsern					
	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons-opptjening	Lån	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons-opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2016	Avdragsplan ¹⁾
LEDENDE ANSATTE										
Tore Tenold, administrerende direktør	2 826	149	906	-	-	-	-	2 812	1,95	Fleksilån
STYRET										
Sverre Thornes, leder	-	-	-	-	3 807	206	1 413	11 840	1,95-2,35	A46
Jan Hugo Sørensen	83	-	-	-	-	-	-	3 526	2,20-2,50	A34/A43
Inger Østensjø	83	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Steinar Haukeland, valgt av og blant de ansatte	83	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mona Wittenberg, valgt av og blant de ansatte	58	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marianne Sevaldsen	-	-	-	-	2 593	165	1 084	4 439	1,95	A43
Lene Elisabeth Bjerkan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LÅN TIL ANSATTE										
Sum lån ansatte i KLP Skadeforsikring AS	-	-	-	-	-	-	-	195 076	-	-

1) A=annuitetslån, S=serielån, siste avdrag 2) Fratrudd vervet i løpet av året

TUSEN KRONER	2017	2016
Periodens kostnader knyttet til rentesubsidiering av lån til ansatte	482	432

NOTE 16 Ytelser til ledende ansatte/styrende organer – forts.

Styret i KLP har fastsatt prinsipper og retningslinjer for godtgjørelse som gjelder for hele konsernet, samt etablert et godtgjørelsesutvalg som er et underutvalg av styret. Utvalget innstiller på og fører kontroll med at godtgjørelsesordningen i konsernet er i tråd med styrets prinsipper og retningslinjer.

Administrerende direktør har ingen avtale om prestasjonslønn (bonus), eller avtale om lønnsgaranti ved oppsigelse. Administrerende direktør har

pensjonsalder på 65 år. Det foreligger ingen forpliktelser til å gi styreleder særskilt vederlag eller andre fordeler ved opphør eller endring av vervet.

Honorar for styremedlemmer fastsettes av generalforsamlingen. Styremedlemmer som er ansatt i KLP-konsernet uten å være valgt av og blant de ansatte mottar ikke honorar for styrevrevet. Ytelser utover mottatt styrehonorar for styremedlemmer ansatt i KLP-

konsernet oppgis bare dersom disse inngår i gruppen ledende ansatte i KLP-konsernet ved utgangen av året. Det samme gjelder for opplysninger om lån utbetalt fra andre foretak i konsernet. Alle ytelser er oppgitt uten påslag for arbeidsgiveravgift.

Det vises forøvrig til beskrivelse av hovedprinsippene til fastsettelse av godtgjørelse i KLP-konsernet som kan søkes opp på klp.no.

NOTE 17 Revisjonshonorar

TUSEN KRONER	2017	2016
Lovpålagt revisjon	403	368
Andre attestasjonstjenester	0	0
Skatterådgivning	43	11
Andre tjenester utenfor revisjonen	0	0

Beløpene ovenfor er inklusive merverdiavgift.

NOTE 18 Antall ansatte

	2017	2016
Antall ansatte per 31.12	136	132
Gjennomsnittlig antall ansatte	134,0	131,0

NOTE 19 Salgskostnader

TUSEN KRONER	2017	2016
Lønn til ansatte	44 147	41 082
Øvrige personalkostnader	18 435	13 412
Agentprovisjoner	19 194	14 470
Øvrige kostnader	5 870	7 958
Sum	87 646	76 922

NOTE 20 Driftskostnader

TUSEN KRONER	2017	2016
Artsinndeling:		
Personalkostnader	142 953	128 368
Avskrivninger og nedskrivninger	1 608	16 756
Andre driftskostnader	135 453	117 052
Sum driftskostnader	280 014	262 176

NOTE 21 Pensjonsforpliktelser egne ansatte

Hoveddelen av pensjonsansvaret er dekket gjennom KLP's Fellesordning for kommuner og bedrifter («Fellesordningen»). Selskapet tilbyr også pensjonsordning utover Fellesordningen. Denne forpliktelsen dekkes over driften. Fellesordningen er en ytelsesbasert pensjonsordning som tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenstepensjon (OTP). Foretaket har AFP-ordning.

Den regnskapsmessige behandling av pensjonsforpliktelser er nærmere beskrevet i note 2.

TUSEN KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2017	Felles- ordningen	Over drift	2016
PENSJONSKOSTNADER						
Nåverdi av årets opptjening	15 688	1 430	17 117	14 326	1 479	15 805
Administrasjonsomkostning	421	0	421	401	0	401
Arbeidsgiveravgift - Pensjonskostnad	2 271	202	2 473	2 077	209	2 285
Finansskatt - Pensjonskostnad	805	71	877	0	0	0
Resultatført pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift og adm	19 186	1 703	20 888	16 804	1 688	18 491
NETTO FINANSKOSTNAD						
Rentekostnad	4 245	387	4 632	3 855	352	4 207
Forventet avkastning	-2 975	0	-2 975	-2 651	0	-2 651
Forvaltningsomkostning	286	0	286	268	0	268
Netto rentekostnad	1 556	387	1 943	1 472	352	1 823
Arbeidsgiveravgift - Netto rentekostnad	219	55	274	207	50	257
Finansskatt - Netto rentekostnad	78	19	97	0	0	0
Netto rentekostnad inkl. arbeidsgiveravgift	1 853	461	2 314	1 679	402	2 081
ESTIMATAVVIK PENSJONER						
Aktuarielt tap (gevinst)	2 016	893	2 908	-904	276	-628
Arbeidsgiveravgift	284	126	410	-127	39	-89
Finansskatt	101	45	145	1 974	678	2 652
Aktuarielt tap (gevinst) inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	2 401	1 063	3 464	942	993	1 935
Sum pensjonskostnad inkl. rentekostnad og estimatavvik	23 439	3 227	26 666	19 425	3 082	22 507
PENSJONSFORPLIKTELSE						
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	175 985	16 059	192 044	148 720	13 559	162 279
Pensjonsmidler	130 175	0	130 175	109 243	0	109 243
Netto forpliktelse før arbeidsgiveravgift og finansskatt	45 811	16 059	61 869	39 477	13 559	53 036
Arbeidsgiveravgift	6 459	2 264	8 724	5 566	1 912	7 478
Finansskatt	2 291	803	3 093	1 974	678	2 652
Brutto påløpt forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	184 735	19 126	203 861	156 260	16 148	172 409
Netto forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	54 561	19 126	73 687	47 017	16 148	63 166
AVSTEMMING PENSJONSFORPLIKTELSE						
Balanseført nto forpliktelse/(midler) 01.01.	47 017	16 148	63 166	40 669	13 306	53 975
Resultatført pensjonskostnad	19 186	1 703	20 888	16 804	1 688	18 491
Resultatført finanskostnad	1 853	461	2 314	1 679	402	2 081
Aktuarielle gevinst og tap inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	2 401	1 063	3 464	942	993	1 935
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd	-1 882	-30	-1 911	-1 616	-30	-1 646
Finansskatt innbetalt premie/tilskudd	-667	-10				
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm	-13 347	-209	-13 556	-11 461	-210	-11 671
Balanseført nto forpliktelse/(midler) 31.12 i år	54 561	19 126	73 687	47 017	16 148	63 166

NOTE 21 Pensjonsforpliktelser egne ansatte - forts.

TUSEN KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2017	Felles- ordningen	Over drift	2016
ENDRING I PENSJONSFORPLIKTELSE						
Brutto pensjonsmidler 01.01	156 260	16 148	172 409	134 385	13 306	147 691
Nåverdi av årets opptjening	15 688	1 430	17 117	14 326	1 479	15 805
Rentekostnad	4 245	387	4 632	3 855	352	4 207
Aktuarielt tap (gevinst) brutto pensjonsforpliktelse	10 000	1 063	11 063	4 849	993	5 842
Arbeidsgiveravgift av pensjonskostnad	2 271	202	2 473	2 077	209	2 285
Arbeidsgiveravgift av netto rentekostnad	219	55	274	207	50	257
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd	-1 882	-30	-1 911	-1 616	-30	-1 646
Finansskatt av pensjonskostnad	805	71	877			
Finansskatt av netto rentekostnad	78	19	97			
Finansskatt innbetalt premie/tilskudd	-667	-10	-678			
Utbetalinger	-2 282	-209	-2 492	-1 824	-210	-2 033
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12	184 735	19 126	203 861	156 260	16 148	172 409
ENDRING I PENSJONSMIDLER						
Pensjonsmidler 01.01	109 243	0	109 243	93 717	0	93 717
Forventet avkastning	2 975	0	2 975	2 651	0	2 651
Aktuarielt (tap) gevinst på pensjonsmidlene	7 600	0	7 600	3 906	0	3 906
Administrasjonskostning	-421	0	-421	-401	0	-401
Finansomkostning	-286	0	-286	-268	0	-268
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm	13 347	209	13 556	11 461	210	11 671
Pensjonsmidler 31.12	130 175	0	130 175	109 243	0	109 243
PENSJONSORDNINGENS OVER-/ UNDERFINANSIERING						
Nåverdien av den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen	184 735	19 126	203 861	156 260	16 148	172 409
Virkelig verdi av pensjonseiendelene	130 175	0	130 175	109 243	0	109 243
Netto pensjonsforpliktelse	54 561	19 126	73 687	47 017	16 148	63 166
AVKASTNING PÅ PENSJONSMIDLENE						
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	2 975	0	2 975	2 651	0	2 651
Aktuarielt tap/gevinst på pensjonsmidlene	7 600	0	7 600	3 906	0	3 906
Faktisk avkastning på pensjonsmidlene	10 575	0	10 575	6 558	0	6 558

NOTE 21 Pensjonsforpliktelser egne ansatte - forts.

	31.12.2017	31.12.2016
ØKONOMISKE FORUTSETNINGER (FELLES FOR ALLE PENSJONSORDNINGENE)		
Diskonteringsrente	2,40 %	2,60 %
Lønnsvekst	2,50 %	2,50 %
Folketrygdens grunnbeløp (G)	2,25 %	2,25 %
Pensjonsregulering	1,48 %	1,48 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Finansskatt	5,00 %	5,00 %

Til målingen av pensjonskostnaden for 2017 anvendes forutsetninger per 31.12.2016, mens for beregning av pensjonsforpliktelsen 31.12.2017 anvendes forutsetninger og bestand per 31.12.2017. Forutsetningene er basert på markedssituasjonen per 31.12.2017 og er i samsvar med anbefaling fra regnskapsstiftelsen.

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER

KLP's Fellesordning for kommuner og bedrifter («Fellesordningen») En viktig del av grunnlaget for pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser er hvordan dødelighet og uførhet gjør seg gjeldende blant medlemmene i pensjonsordningen.

KLP har lagt til grunn dødelighetstabell K2013BE som tar utgangspunkt i FNO sine analyser av dødeligheten i livsforsikringsbestandene i Norge og SSBs framskrivninger.

Uttak av AFP (prosent i forhold til gjenværende arbeidstakere):

Kostnadene til AFP avhenger av hvor mange i hvert årskull som tar ut AFP. Ved fylte 62 år er det 42,5 prosent som går av med AFP-pensjon. Det er bare de som er ansatt og i arbeid helt frem til pensjoneringen som har rett til AFP. Dette er tatt hensyn til i beregningen av AFP-forpliktelsen.

FRIVILLIG AVGANG FOR FELLESORDNING (I %)

	<24	24-29	30-39	40-49	50-55	>55
Alder (i år)						
Turnover	25 %	15 %	7,5 %	5 %	3 %	0 %

Pensjoner over driften: Uttak av AFP/tidligpensjon er ikke relevant for denne ordningen. Når det gjelder levealder, er samme variant av K2013BE lagt til grunn som i Fellesordningen.

ANTALL	Felles- ordningen	Over drift	2017	Felles- ordningen	Over drift	2016
MEDLEMSTATUS						
Antall aktive	137	7	144	135	8	143
Antall oppsatte (tidligere ansatte med oppsatte rettigheter)	81	0	81	78	0	78
Antall pensjoner	17	2	19	13	2	15

ANTALL	2017	2016
PENSJONSMIDLENES SAMMENSETNING		
Eiendom	12,3 %	12,5 %
Utlån	11,6 %	11,6 %
Aksjer	22,5 %	20,1 %
Anleggs-/HTF- obligasjoner	27,1 %	26,8 %
Omløpsobligasjoner	19,2 %	20,0 %
Likviditet/pengemarked	7,3 %	8,9 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Pensjonsmidlene er basert på KLPs finansielle midler i kollektivporteføljen. Tabellen viser prosentvis plassering av pensjonsmidlene som administreres av KLP ved utgangen av året. Verdijustert avkastning av eiendelene ble 6,7 prosent i 2017 og 5,9 prosent i 2016.

Forventet innbetaling til ytelsesplaner etter ansettelsens opphør for perioden 1. januar 2017 – 31. desember 2018 er 20,1 millioner kroner.

SENSITIVITETSANALYSE PER 31.12.2017

Diskonteringsrenten reduseres med 0,5%	Økning
Brutto pensjonsforpliktelse	10,09 %
Årets opptjening	14,35 %
Lønnsvekst økes med 0,25%	Økning
Brutto pensjonsforpliktelse	1,32 %
Årets opptjening	3,29 %
Dødeligheten styrkes med 10%	Økning
Brutto pensjonsforpliktelse	2,50 %
Årets opptjening	1,90 %

Sensitivitetsanalysen over er basert på at alle andre forutsetninger er uendret. I praksis er det et lite sannsynlig scenario og endringer i noen forutsetninger er korrelerte. Beregningen av brutto pensjonsforpliktelse og årets opptjening i sensitivitetsanalysen er gjort etter samme metode som ved beregning brutto pensjonsforpliktelse i balansen.

Durasjonen i fellesordningen er beregnet til 17,4.

NOTE 22 Skatt

TUSEN KRONER	2017	2016
Regnskapsmessig resultat før skatt	164 156	255 404
Andre resultatkomponenter	-3 464	-1 935
Resultat før endring av avsetninger	160 692	253 468
FORSKJELLER MELLOM REGNSKAPSMESSIG- OG SKATTEMESSIG RESULTAT		
Tilbakeføring av verdireduksjon finansielle eiendeler	12 604	247
Tilbakeføring av verdiøkning finansielle eiendeler	-63 877	-176 612
Regnskapsmessig gevinst ved realisasjon av aksjer og andre verdipapirer	-70 464	-327
Skattemessig gevinst ved realisasjon av aksjer og andre verdipapirer		
Skattemessig tap ved realisasjon av aksjer og andeler verdipapirer		-13 502
Skattemessig gevinst ved utdeling fra deltakerlignende selskaper	380	3 004
Andel av skattemessig inntekter i deltagerlignende selskaper	26 704	25 273
Andel av regnskapsmessige inntekter i deltagerlignende selskaper		
Andre permanente forskjeller	2 237	1 955
Endring i forskjeller som påvirker forholdet mellom regnskapsmessig og skattemessig inntekt	1 614	-9 393
Skattemessig resultat (grunnlag for skattekostnaden)	69 890	84 113
Mottatt konsernbidrag med skattemessig effekt		
Avgitt konsernbidrag	-69 890	-84 113
Grunnlag for betalbar skatt	-	-
AVSTEMMING AV GRUNNLAG FOR UTSATT SKATT		
SKATTEØKENDE MIDLERTIDIGE FORSKJELLER		
Andre forskjeller	217 253	208 346
Sikkerhetsavsetning	539 859	539 859
Verdipapirer	94 085	104 907
Resultatforskjeller på andeler i deltakerlignende selskap	219 594	190 693
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	1 070 791	1 043 805
SKATTEREDUSERENDE MIDLERTIDIGE FORSKJELLER		
Pensjonsforpliktelse	-73 687	-63 166
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-73 687	-63 166
Netto midlertidige forskjeller	997 104	980 639
Forskjeller som ikke inngår i beregningen av utsatt skatt/skattefordel	-217 253	-208 346
Grunnlag for utsatt skatt/utsatt skattefordel	779 851	772 293
Balanseført utsatt skatt	194 963	193 073
Endring i utsatt skatt/skattefordel	2 755	27 568
Endring i utsatt skatt/skattefordel som følge av endret skattesats		
Resultatført endring av utsatt skatt	2 755	27 568
Endring utsatt skatt ført mot andre resultatkomponenter	-866	-484
OPPSUMMERING AV ÅRETS SKATTEKOSTNAD		
Avgitt konsernbidrag	-69 890	-84 113
Resultatført betalbar skatt på årets avgitte konsernbidrag	-17 473	-21 028
Resultatført endring av utsatt skatt	-2 755	-27 568
Sum skattekostnad	-20 228	-48 597

NOTE 23 Transaksjoner med nærstående parter

TUSEN KRONER	2017	2016
RESULTAT		
INNTEKTER		
FORSIKRINGSPREMIE		
KLP Eiendom AS	13 729	12 934
Kommunal Landspensjonskasse (KLP)	8 788	2 093
KLP Banken AS	618	17
KLP Forsikringsservice AS	10	
Sum	23 145	15 044
KOSTNADER		
Kommunal Landspensjonskasse (KLP), stabstjenester (selvkost)	120 093	118 094
Kommunal Landspensjonskasse (KLP), husleie	14 533	13 865
Kommunal Landspensjonskasse (KLP), pensjonspremie	13 347	11 461
KLP Kapitalforvaltning AS, forvaltningshonorar	1 603	1 481
KLP Eiendom AS, forvaltningshonorar	1 152	1 091
KLP Banken AS, rentesubsidierte ansattlån	482	448
Sum	151 210	146 439
BALANSE		
Kommunal Landspensjonskasse (KLP), konsernbidrag	-99 896	-186 771
Kommunal Landspensjonskasse (KLP), netto mellomværende	-12 403	-21 070
KLP Bedriftspensjon AS, netto mellomværende		
KLP Kapitalforvaltning AS, netto mellomværende	-317	-289
KLP Banken AS, netto mellomværende	-49	-89
KLP Boligkreditt AS, netto mellomværende	-47	-63
Sum	-112 713	-208 282

Transaksjoner med nærstående parter er gjennomført til generelle markedsbetingelser, med unntak av foretakets andel av fellesfunksjoner (stabstjenester), som er fordelt til selvkost. Fordelingen er basert på faktisk bruk. Alle mellomværende blir gjort opp fortløpende.

NOTE 24 Erstatninger for egen regning**ERSTATNINGSANSLAG EKSKLUSIVE POOLORDNINGER OG INDIREKTE SKADEBEHANDLINGSKOSTNADER**

TUSEN KRONER Årgang	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
- ved årets slutt	441 592	465 393	525 859	514 663	521 902	538 278	780 092	835 230	912 318	1 049 964
- ett år etter	427 127	488 873	546 184	532 073	527 589	516 815	793 132	847 927	907 736	
- to år etter	406 535	463 095	522 220	520 459	511 896	498 662	778 009	853 537		
- tre år etter	393 013	456 964	509 507	499 052	506 639	475 534	766 301			
- fire år etter	383 346	442 901	497 530	471 519	486 515	466 782				
- fem år etter	365 317	420 149	477 659	455 029	489 897					
- seks år etter	353 512	403 945	461 703	451 820						
- syv år etter	340 890	398 599	450 285							
- åtte år etter	330 813	389 443								
- ni år etter	321 993									
Nåværende erstatningsanslag	321 993	389 443	450 285	451 820	489 897	466 782	766 301	853 537	907 736	1 049 964
Utbetalte erstatninger	276 385	344 242	404 025	390 089	409 739	383 997	629 011	679 702	683 593	523 468
Gjenstående avsetninger	45 608	45 201	46 260	61 731	80 158	82 785	137 290	173 835	224 143	526 496

TUSEN KRONER	Per 31.12.2017	Per 31.12.2016
Erstatningsavsetninger eksklusive poolordninger og indirekte skadebehandlingskostnader	1 718 507	1 651 395
Erstatningsavsetninger for poolordninger eksklusive indirekte skadebehandlingskostnader	71 422	48 107
Avsetning for indirekte skadebehandlingskostnader	87 187	83 378
Totale erstatningsavsetninger:	1 877 116	1 782 880

TUSEN KRONER	31.12.2017
TOTALE ERSTATNINGSAVSETNINGER TILSVARER REGNSKAPSPOSTENE	
+ Brutto erstatningsavsetning	1 994 652
- Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	-117 537
= Totale erstatningsavsetninger	1 877 116

Til generalforsamlingen i KLP Skadeforsikring AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert KLP Skadeforsikring AS sitt årsregnskap som viser et totalresultat på kr 141 330 tusen. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, forord og eierstyring og selskapsledelse, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik internkontroll som den finner nødvendig

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo
T: 02316, org. no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no

Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførererselskap

Uavhengig revisors beretning - KLP Skadeforsikring AS

for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Uavhengig revisors beretning - KLP Skadeforsikring AS

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

*Uttalelse om øvrige lovmessige krav**Konklusjon om årsberetningen*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 27. februar 2018
PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Erik Andersen'.

Erik Andersen
Statsautorisert revisor

KLP SKADEFORSIKRING AS

Pb. 400 Sentrum, 0103 Oslo
Organisasjonsnr: 970 896 856

BESØKSADRESSE:

Dronning Eufemias gate 10, Oslo

klp.no

Tlf: 55 54 85 00

Faks: 22 03 36 00

skadeforsikring@klp.no

